

zerurto ARCIA

1977-Iraila- 18- XL garren urtea 759 zenbakia-40 peza

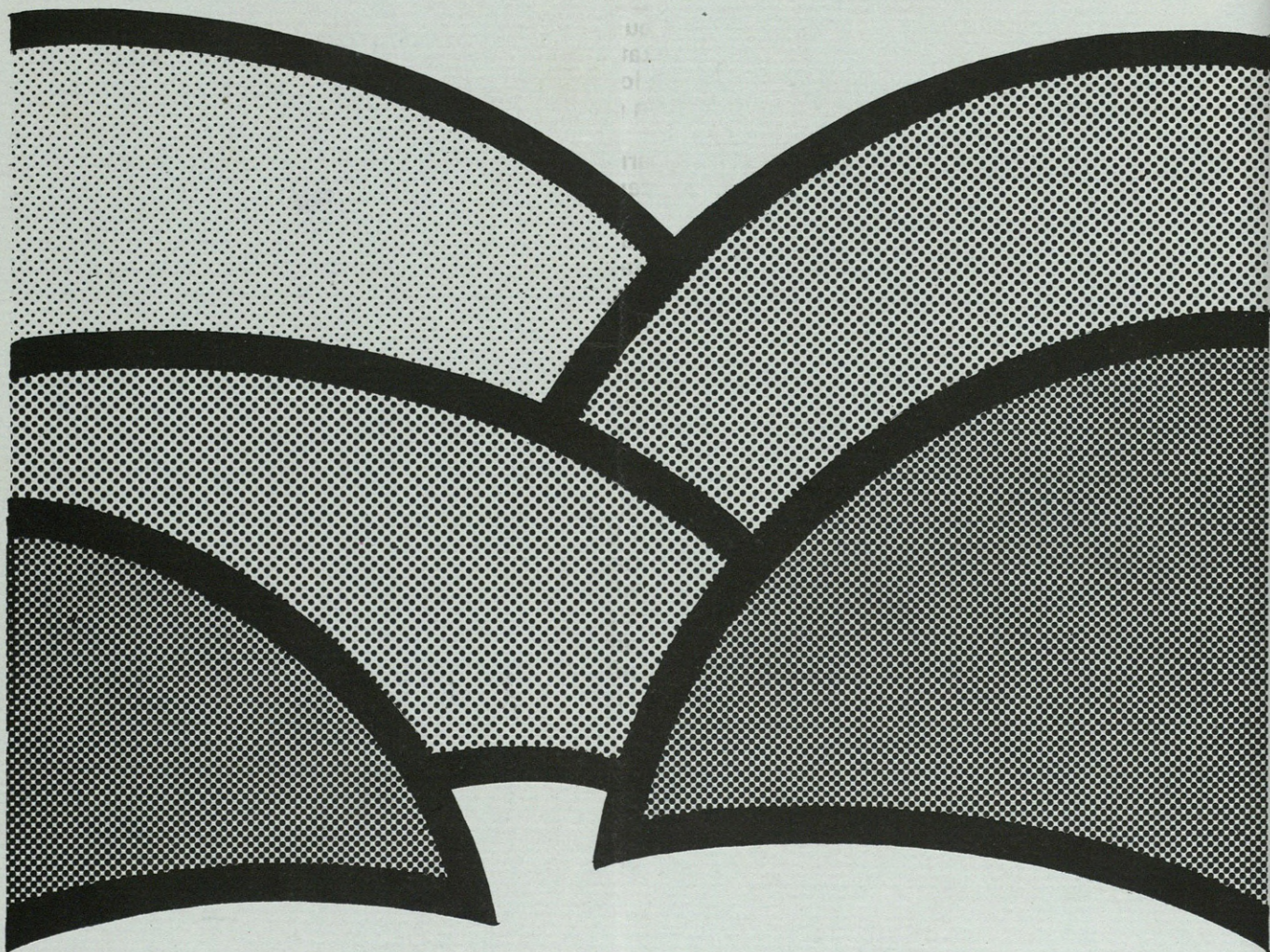

oportunitate galdua

bankoa

Banco Industrial de Guipúzcoa

Hernani, 15 — Telfs. 423821 - 429773 — San Sebastián

**Un Banco para las
empresas de la región**

**Bertako
baltzuentzako Bankoa**

...galdua

Ondo hasi genuen astea. Hainbeste oihu, burruka, manifestapen, gutun, telegrama, Marsellara-ko biaje eta abarren ondorioz, APALaren askatasun probisional lortu genuen. Lortu zuen herriak. Bi gobernuen gaintetik, alderdi politikoen lozorroaren gaintetik, herriak egin zuen burruka eta, nahiz dena lortua ez egon, eskubide osoa zuen garaipen hori ospatzeko. Eta, egia esan, ospatzen hasia zen.

Baina, badirudi gure Euskal Herri maitagarri —eta mingarri— honetan alai egoteko eskubidea debekatuta dagoela. Urte asko daramatzgu ezer ondo ospatu gabe. Eta, kasu honetan, oso zaila zen tradizio hau puskatzea.

Ez, ez zen puskatu. Ez dakigu gure herriak tradizioak maite dituen, baina tradizioak maite duela gure herria, garbi dago. APALaren askatasun probisional asterartean lortu zen. Ostegunerako "gehiengozko alderdiek" manifestapen batera dei egin zioten herriari. Autonomi estatutua, Amnistia eta parlamentarietza konfiantza erakustea ziren manifestapenaren helburuak. PNV, PSOE DCV eta PCE eragileak.

Alderdi hauek ez zuten egokia ikusi uda luze honetan egoniko manifestapenen alde agertzea. Konsekuenteak izanik, hauen aurka ekin zioten komunikabideetan. Hala eta guztiz ere, manifestapenak ez ziren exkakak izan — Donostian irailaren 3an egina lekuko—. Dena dela, oraingo dei honekin estatu espainoleko komunikabide guztietan adierazten zitzaizen "errua" konpontzea pentsatzen zuten.

Eta, noski udako manifestapen hoietara dei egin eta parte hartu zuten jendea eta taldeek haserreturik zebiltzen. Ezkertiar alderdiak —LAIA EZ, LAIA BAI, eta HASI kenduz gero, anarkista taldeak bezala —e"gehiengozko alderdien" deiarekin bat egin zuten nahiz eta oinarritzeko militante asko ez izan horren aldeko. "Errenteriako Asanblada" aurka irten zen. Boikotaren deiak zabaldu ziren. Baita parte hartzeak eta barrutik gainditzekoak ere.

Benetan erretzen zuen gauza hauxe zen: manifestapen hortarako "servicio de orden" jasan beharra. Beraiek milaka eta milaka pertsona manifestapenak eginak zituzten, eta inoiz "ordena zaintzailerik" erabili gabe, ondorioak garbiak zituztelarik: inolako isakanbilarik ez zen gertatu —poliziak sortu arazi zituenak at utzirik—.

Gauzak hola zirela eta, osteguna iritsi zen. Ondorioak denok ezagutzen ditugu. Bi manifesta-pen hasieran. Hiru geroxeago. Jendea erreta — bai alde batekoak eta bai bestekoak—. Kolpeak, pankarta puskatzeak, oihu mingarriak, amorrua, tristura.

Benetan min ematen duena hauxe da. Inork ez duela bere erresponsabilitatea ezagutu nahi. Alderdi politikoek eskuak garbitu dituzte amorrazioak irabazi zuen jendeari "provocadores" deituz. Pasa da. Aurrera.

ZERUKO ARGIA

Lehendakari:

Kaletano Ezeiza.

Zuzendari:

Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:

Pilar Iparragirre.

Erredakzioa:

Lurdes Auzmendi, Iñigo Lamarka, Elixabete Garmendia, Ana Mari Lizarralde. **Bilbon:** Joseba Sarriaindina. **Iruinean:** Txema Larrea. **Iparraldean:** Ermi Madariaga.

Idazleak:

L. A. Aranberri "Amatiño", Mikel Arxaga, Estepan Aldamiz-Etxebarria, Alkiza, Arostegi, Amunsa, I. Bujanda, Bakaikoa, Lizarralde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi, Jon Urrujolegi, Kepa Aulestia, Anjel Amigo, Bernardo Atxaga, Koldo Izagirre, Ramon Saizarbitoria, Ibon Sarasola.

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraizarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Etxetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeja (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katazuri (Durango), Barrenechea (Oartzun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uria (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Errenteria), Metal-lurri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marrakzi eta diseinuak: Olariaga, Larrarte, Aleman, Rotu, Karlos Valverde eta Juanba Bera-sategi

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet, Philippe, Etxeberri eta Luis Otaegi.

Administrazioa: Antton Ugarteburu.

Publizitatea: Joxe Mari Ibarburen.

Fotolitokak: Ernio S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak. Burlada, Kale Nagusia, 50-1. Donostia, Okendo 22. Telf.: 41-95-88.

Moldiztegia eta Idazkola:

"Gráficas Semi"
Plaza Lasala, 3
Donostia
D. L.: 80-1963

HARPIDE SARIA:

Barruan	1100	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1300	ptz.
Atzerrietako beste herrietan	1600	ptz.
Airez	2500	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	40	ptz.

SUPERPORTUA DELA ETA...

ZERUKO ARGIAko
zuzendari jaunari.

Zuzendari jauna:
Aunitz aldiz entzun izan dut Bilboko "Superpuertoa" arrigarria izango dela; aundia, 500. 000 toneladako barkuak ere sartuko dira; Europako aundienetakoa. "Superpuerto" hori inork ez daki zenbat kostatzen dan eta nork pagatzen dun kostq hori. Tontoenak ere badaki gastua bildurgarria izan behar duela.

Gastuak aparte, nik jakin nahi nuke proiektu horren bentajak zeñentzat diran. Euzkadirentzat direla esaten badidate, ezin dut sinistu; Bilborentzat direla badiote, dudan jartzen naiz. Bentaja hoiek ez ote dira izango Bilboko oligarkiarentzat eta multinazional entrepresentzat? Euzkadik, nere ustetan, ez du horrelako superpuertoaren bearrik. Bilbotarrak aundi nahia betikoa du. Bilbok inguruko

herriak iruntsi ditu, itsasoa ere iruntsiko ote du?

"Superpuerto" horiek seguridade gutxi duela irakurri dut eta auzitan dabiltzala soziedade batzuk arazo hoiek direla medio.

"Petronor" ere or tarteant dabilela irakurri dut. Ez nuen uste "Petronor" euskal entrepresa zanikan, eta ez dut gure problemak kontuan hartuko dituanik. Hori entrepresa multinazional hoietakoa da, noski. Zuek, horren publizidadea egin dezute gure astekarian (nere ustetan egin behar ez zena). Diruarekin ain estu baldin bazabiltzate...

Halere, min ematen dit horrelako diruaren beharrrak. Holako entpresari inporta ote zaio gure izkuntza, kultura eta izatea ere?

Pentsatu nahi nuke zuek badakizutela nundik eta nola zabiltzaten; baina ni bildur naiz.

Bildur naiz diruaren beharrek ez ote duen okertuko orainarteko Zeruko Argiaren bide herrikoia.

Zeruko Argia pozik ira-

kurtzen dut. Gaizki esanik badago, zuzendu eta barkatu neri. Jarrai aurrera, herriaren alde.

A. Z.

ERITZI PUBLIKOARI MEZUAGIRIA

Bartzelonako "Cárcel Modelo" delakoan gose greban aurkitzen dira 8 espetxeratu gay beste preso komunekin batera, berehalako AMNISTIA OSOA eskatuz.

E.H.G.A.M.-ek burruka hau berretzat hartzen du eta eritzi publikoari eta herri erakundeei dei egiten die ekintza honekin elkar daitezen, ekintza honek Suarezen Gobernuaren jarraiera zapaltzailea nabarmentzen duelakoan gaudelarik.

Euskal Herriko Alderdi politikoak eta parlamentariak ere dei egiten diegu "Ley de Peligrosidad Social" delakoaren deslegetutzat eska dezaten ezinbesteko bi-

de demokratizatzailerik.

E.H.G.A.M. (Euskal Herriko Gai Askapen Mugimendua).

Z. ARGIA-REN OHARRA. 750. zenbakiko 3. orrialdean Z. ARGIAren aldaketak esplikatzean, hauxe genion: "LANA" sailaren barruan berri, LANARENAK izango dugu hemendik aurrera; langile erakundeei eskainia da sail hau, zenbait arazoz beren informazio eta ikuspegia eman dezaten. Gure asmoa sekzio hori astero sartzea zen. Horretarako ELA, LAB eta LAKEi eskatu genien, bakoitzak hiru astetik behin idatz zezala, Baina orain arte LABek besterik ez digu erantzun. Horregatik, lehen astean sartu genuen sekzio hori baina iraganean eta oraingoan ez dugu osatu ahal izan. Beraz, ikuspegi bat bakarra azaltzen bada, ez da gure errua, erantzun ez duten bi erakunde hoiene baizik. Hala ere, zain gaude ea noiz biadaltzen dizhiguten beren lanak.

besteena

CAMBIO 16ren 301. zenbakiko Editorialetik: "... El gobierno tiene que perder el miedo y llevar al Parlamento sus problemas. El gobierno que no ganó, arrolladoramente, las elecciones, no puede resolver los graves problemas del momento si no cuenta con un apoyo político de la oposición en unos cuantos puntos fundamentales: que la ley se cumpla que se modere la subida de salarios y precios, que se acaben los motines callejeros, y que se ponga fin a la demagogia..."

FUERZA NUEVAren 557. zenbatik: "Cuando se acabe de celebrar en Bilbao una manifestación monstruo en favor del grupo terrorista y antiespañol de ETA, con gritos contra la unidad de España y sus Fuerzas Armadas; cuando en Madrid tiene lugar otra manifestación con objeto de que no se conceda la extradición al terrorista Apala, quien tiene en su expediente

atracos, secuestros y crímenes; cuando está a punto de celebrarse una "Diada" separatista—con todas las bendiciones— para desdagar a cuatro provincias muy queridas, como son las catalanas, de la unidad nacional; cuando..."

CUADERNOS PARA EL DIA-LOGOren 228. zenbakian, Martin Villari buruz hitzegiterakoa hau dio: "No es guapo. No es tan guapo como Suárez, pero quizá más listo. Sindicalista Vertical, azul de todas las gamas, del Centro cuando conviene. Se libra de todo: MATESA, del GRAPO, de la matanza de Atocha... Siempre a flote. Podría ser el lema de este político. Pero ahora está en apuros. La agresión al diputado socialista Jaime Blanco, en Santander, le pone en un brote. Sin cotar la carga del Rastro, el din surrealista de la Marcha de la Libertad en Arazuri, a ocho kilómetros

de Pamplona, el 2 de Mayo pasado, en Madrid, la no legalización de la Liga Comunista Revolucionaria y otros muchos grupos políticos..."

ENBATAren 472. zenbakian: "Datorren martxoan, entzuten eta irakurtzen denaz, aldatze handiak izango dira. Eskuin aldekoak ezin elkartueta, oraixe kantu berari emanak dire. Ezker aldekoen eztabaidak zabalduak entzule eta ikusle guzien aurrean.

Horien eranak eta egintzek uda lekuetan ez dute oihartzun handirik. Halere ez dugu lokartu behar.

Gure Herriak, iparrean edo hegoaldean bezala, badu bidearen hautatzeko ezin utzizko eskubidea. Uste dut datorren urteko hautaldietatik aterako direnek ukanen dutela pizu eta indar berezi bat".

PUNTO Y HORAREN 52. zenbakiko Editorealean: "... Las manifestaciones de cientos de ciudadanos, presen una dinámica que no puede ser por más tiempo burlada, ni ignorada. Para burlas ya bastan las del Gobierno Suárez.

Si se siguen tratando de buscar soluciones totales, con el espejismo de pensar que pueden lograrse a corto plazo, además de carecer de toda base científica, se corre el riesgo cruel de quemar a un Pueblo. Un pueblo que no es lo que cada uno desde su prisma ve. Definir a un Pueblo, es ignorarlo. E ignorarlo es ser infiel a él".

herriko plaza

Azken denboretako ekintzei jarraituz, Euskal Herriak bere erantzuna eman du herri bezala, momentuan planteaturik dauzkan arazoei, aurrer emanez.

Eginkizun guzti haue-
tan, aspaldi ohiturik gauden bezala, —zorionez— herria bera izan da protagonista nagusia. Adibidez, “Askatasunaren Ibilaldian” nahiz eratzailerek hala nahi ez izan ere, herria, alderdi guztien gainetik egon da. Alderdi politikoei apoia besterik ez dute egin eta heurak ezarritako konsignak, behin eta berriz, gaindituak geratu ziren.

Hala eta guzti, alderdi hauek, nahiko ausartak izan dira berriro beste manifestapenak konbokatzeke Euskal Herriko hiriburuetan.

Gauza ez da hortan geratzen, orain manifestapeneko sloganak ezarri nahi dizkigute. Falta zena ! Orduan, manifestapeneko helburuekin akord gaudenok bainan EZARRI dizkiguten konsignekin ez, manifestapenetik at geratu behar dugu, bestela “fuerzas del ordenekoak” atentzioa edo zigorra emango digute. Joko hontan ez dira alderdi ez — asanblearioak bakarrik sartzen, bere burua asanbleariotzat jotzen dutenak ere bai, baizik, zeren nola erabaki ditzazke bestela, alderdi asanbleario batak manifestapenean esan behar diren oihuak ? Hau, zalantzarik gabe, askatasunaren aurkakoa da eta “espresio librearen” kontrakoa.

Nire ustez, egokiagoa izango litzateke alderdi eta erakunde guztiak fetxa bat ezartzea manifestapena edo beste edozein gauza egiteko, bainan hauzo, fabrika eta edozein lantokitan asanbladak konbokatuz, ekintza horren aurretik.

Asanblada hauetara, jende asko edo manifestatzaile gehienak agertuko lirateke eta hura izango litzateke leku egokia konsignak erabakitzeko eta manifestapen horretarako arrazoiak funtseski aztertze-ko. Beraz, era hau, askoz ere demokratikagoa izango

azken mobilizazioak direla eta

B. BAKAIKOA

litzateke eta manifestari guztiak bere iritziekin joango lirate, gauza guztiak eztabaidatuak egonik.

Niri ez zait axola hauzo batak “independentzia” esatea erabakitzea, eta beste hauzo batak “Autonomia” erabiltzea erabakitzea. Nahi dudana, zera da, deihadar egiten denean jendeak garbi eduki dezala zer esaten duen hategia. Eta gauza hauek argi eta garbi asanbladetan eztabaidatu behar dira.

Era honetan, alderdi

asanblearioak direnak eta ez direnak bereiztuko genituzke. Eta ikusi dugunez, azken manifestapenak konbokatzen dituzten alderdiak ez dira asanblearioak izatez esatez baizik. Berdin esango nuke alderdi independistez izatez ez dira hala, zoritxarrez, esatez baizik.

Beste aldetik, konsigna hutsez, ez da herria kontzientziatzen; alde, klitxe merke batzuk sartzen zaizkio eta hau da arriskugarriena. Jende honek, egun konsigna

radikalak erabiltzen dituen bezala, hemendik urtetara edo gutxiagora — telebista eta beste propagandarako tresnengatik — konsigna horik alda ditzazke. Eta herri-
gintzaren zerbitzutan gatazkatu beharrean, beren herri-
gintza ordezka dezake, herriaren mami guztia hankaz gora joango delarik.

Nire ustez, gure herri-
kasuan, Paulov-en “erreflejo baldintzatuak” erabil daitezke. Eta zakurrak kanpaiaren hotsaren ondoan jana-
riaren bila joaten diren beza-
la, guk oihuak mekanikoki esaten ditugu, zer esan nahi duen jakin gabe eta engai-
nuan eroriz. Behin “erreflejo baldintzatuak” gastatuz gero, beste batzuk erabil daitezke, adibidez AP edo PSOEn boza ematekoak. Guztia, propagandaren eginkizuna izango litzateke.

Gauza guzti hauetatik aparte, protagonista herriak izan behar duela diogu. Bainan inkonszienteki, badirudi, beste protagonista berriak bilatzen ari garela. Bestela hor dauzkagu manifestapenetan agertzen diren lider berriak, ez heurak horrela nahi dutelako, baizik, guk hala egiten ditugulako. Ez dut zalantzan jartzen gizon hauek egin dituzten meritoak. Bainan gizon hauen helburua ez da inoiz herriaren gain egotea izan, herria gauza guztien gainetik ezartzea baizik. eta gu lehendabizikoa egiten ari garela deritzat. Hobe litzateke iraultzaile hauk bileretan erabiltzea, ez gure zuzendari bezala agertzeko, debate baikorrak hasteko baizik, jendeak parte har dezan.

Era hontan, asanbladak egiten, berriro Errenteriako herriak eman digu lekzio ederrena. Donostiara etorri aurretik, asanblada bat egin zuten manifestapena aztertze-ko eta beste asanblada bat Donostian egitea erabaki zuten, manifestapenaren aurretik, konsignak eta ondokoak asanbladetan erabaki zirelarik.

Jokaera hau bidezkoa eta hezigarria iruditzen zait, batik bat alderdi politikoe-
tan sinesten ez dugunontzat.

JOSE ZINKUNEGIREN OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Transportes **anzkar** s. a.

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez Izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Olek guztiak berekin ditu
Fanderla'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

EUSKAL KULTURAREN ALDE

FERMIN CALBETON, 30 · TELEF. 410930

DONOSTIA

ATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2

(Esquina Zubieta)

DONOSTI

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR'ek

sukaldian

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

hogeita hamaika eskutik

JON URRUJULEGI

Joan den asteko ostegunean Donostian gertatuak, papera ugari busti erazi du. Berriz ere, Madrilen aurrean, espektakulo negargarri baten protagonista izan gara, askotan izan garen bezala eta agian oraindik beste askotan izango garen bezala.

Konbokatzaileek idatzi dutena kontutan harturik, bi gauza nabarmendu dira beren baitan: harridura eta haserrea. Bazirudien antolatzaileek hogeita hamaika nola nahi ere eskutik egina zutela eta gertatzekoak gerta, arrazoiaren jabe agertzea nahiko erraza gertatuko zitzaizela. Lehen ikuspegi ximple batetatik, hala dirudi. Gauzak ez dira, ordea, ximpleak izaten. Eta lurra pixka bat harrotuz gero, nahiko zail gertatzen da deliberraztea non amaitzen den politika serioa eta non hasten demagogia.

Era askotara egin daiteke Madrilén aurrean ridikuloa. Bat, osteguneko gertakari negargarriak hango etsaien bozkario bihurtuz. Esan nahi da, egin behar ez gukeena eginez. Beste bat, Askatasunaren Ibilaldia eta antzeko herri mobilizazioak boikotatuz. Esan nahi da, egin behar litzatekeena ez eginez. Eta egin behar litzatekeena ez egiteari, egin behar ez dena egitea bezain kaltegarri derizkiogu.

Ostegunean gertatuak ezin daitezke egun hortako gertakari aislatu bakarrak bezala planteatu eta juzka. Hori ximplekeria hutsean erortzea litzateke. Talde bat manifestatzen denean, honi beste talde bat kontrajartzea, hori ton-tonenak ere badaki ez dela gizalegea. Baina gauzak kontextu zabalago batetan harturik, zailago izan ohi da hain argi eta garbi ikustea. Osteguneko gertakari buruz prentsan agertu den gehienak, ostegunekoak bakarrik hartu du azter-

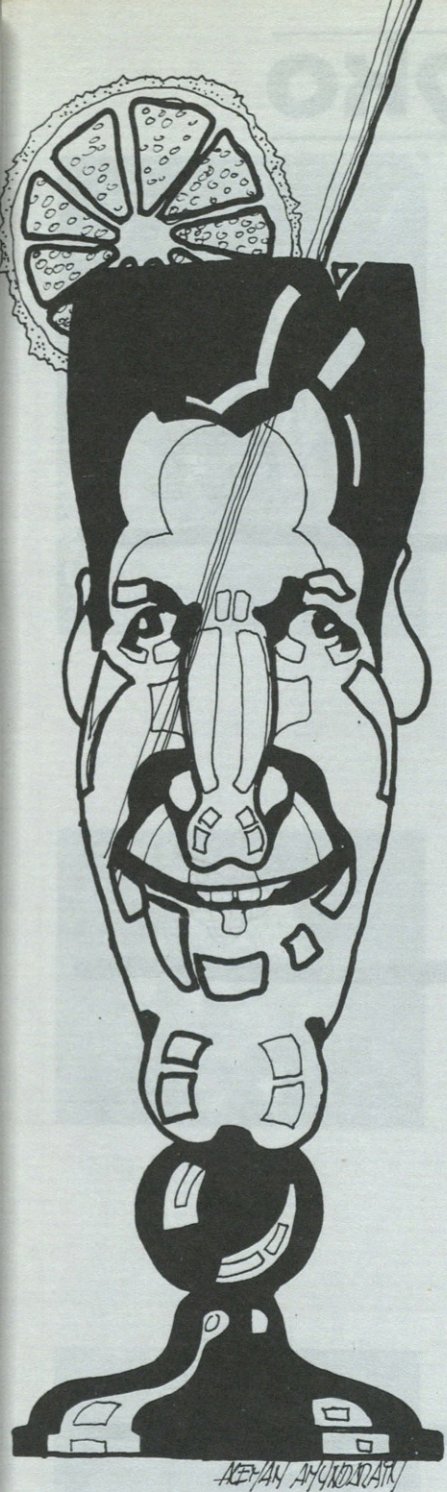
gai, kontexturtik erabat aparte analizatu eta kondentatuz. Baina, galderaren bat ekartzeak, nori kalte?

Guztiok dakigu, herri mobilizazioa — “kalea Parlamentu” — oinharritzat duten alderdi batzuek, hilaren 3an masiboki partizipatu zuten batzuek, 8rako ezezkoa aldarrikatu zutela. Zergatik ezezkoa hain zuzen ere, beren politikaren aspekto nagusi bat horixe izanik? Konbokatzaileen baitan nolabait, halako oportunismo edota demagogiaren bat somatu bide zutela. Iritziak iritzi, ez bazeuden konforme, ez partizipatu eta kitto.

Baina partizipatzearen kontrako batzuek oportunismoa edota demagogia ikusi uste izan zuten bezalaxe, beste zenbaitek, horrezaz gainera, probokazioa ikusi uste izan zuten. Eta beren uesteko probokazioaren aurrean, aktuatu egin zuten. Arrazoinamendu hau erabat gratuitoa dela? Egunko ximpletasun hutsean harturik, agian bai. Kontextu zabalagoan harturik, orain arteko herri mobilizazioei buruzko parlamentari gehienen jarrera aztertutik, agian ez hain gratuitoa.

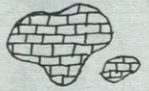
Gure ustetan, ez da nahikoa manifestatzaile batzuen aurka, beste batzuek biolentziaren bidez kontrajarri zirela esatea. Hau egia datekelarik, ez da egia osoa. Gaurko parlamentariak herriak berak hautatuak direla esatea, egia delarik, ez da aski. Hauteskundeak zertarako, zer kondiziotan, nola eta nork inposatu zituen ere, aurretik ikusi behar da.

Hogeita hamaika eskutik egiteak ezertarako ez du balio, besteak txiki-pasearekin ustela jasotzen badu. Madrilék markatutako kartakin, hona hemen geu hordagotak!

Cocktail
Swire

horma sprayko

MAISTR/ FSSSS

MAISTRINATUAK
ETXERA!

horma sprayko

udazken beroa?

IÑAKI IBARRA

Bakazioak amaitzen, Suárez problema latz batzuri aurpegi eman beharrean aurkitu da. Alde batetik, Santandergo Jaime Blanco diputatuaren egurtzeak, alderdi maioritarioek bazterturik zuten "Fuerzas del Orden Público" direlakoan arazoa mahai gainean jarri du. Bestetik, presidenteak Europan zehar egin duen ibilaldiaren frakasoak, Gobernuaren barneko krisia, Ejerzitoko agintarien kezka Euskadiren egoerarekiko, "unidad de la patria" delakoaren aurka doala ikusten bait dute, "golpe de Estado"ren fantasma... Eta guztu

Eta guzti hau inflazio eta langabeziaren gehitzeari eta ia kronikoa den ekonomi krisiari loturik. Honek, Gobernuaren eta Korteetan dauden alderdien harremanak txartzten ari dira eta aldi berean herriaren sektore batzuei demokraziarekin beren arazo guztiak konponduko zirela uste zutenei, begiak irekitzen ari zaizkie.

Eta egia esan, Korteetako irripar eta esku-igurtzitzeen garaia bukatu da. Blanco diputatuari eginiko erasoak, giza eskubideak ez direla kunplitzen demonstratu du berriro ere. Zenbat lagun egurtu ote ditu poliziak ekainaren 15.az gero? Poliziaren jokabide honek zera azaltzen digu, indar errepresibok diktadurakoak berak direla, nagusi ziren haiek, eta horrela izaten jarraitu nahi dutela dirudi. PSOEk hilaren 13ko plenoan egingo duen presioak zenbaiteraino dagoen oposizioira iristeko prest erakutsiko digu. Dirudienez guztia zera izango da, errieta ematea eta Gobernuak hurrengoan ez dela horrelakorik gertatuko promitetzea. Madrilen "golpe de estado"ri buruz dabilten zurrumurruak ezkerreko parlamentarioei beren demokrazi gogoak gutxitu egiten diete.

Alderdi hoien eta beraiek kontrolatzen dituzten sindikatoen politika, diktadorearen heriotzaz gero jokatu duten beldur estrategia horren barmetik doa orain ere. Baina ez dirudi gauzak alderdi hoiak erakutsi nahi diguten bezain gaizki daudenik. Suárezek lortu du oligarkiaren aurrean ezkerre onartzen duen indar bakarra bezala agertzea eta ezkerrearen aurrean berri, "atzera jotzeko" arriskua- ren garantia bakarra bezala.

Baina ministeritzek orain erre egiten dute, eta bestela esan diezaiotela PSOeri. Diputatu Kongreko Presidentearen deklarazioen ondotik, politikoen artean polemika bizia dabil prentsaren bitartez, Konstituzioa egin arteko "gobierno de concentración" delakoaren beharraz. Areilza ez litzateke hortik urruti ibiliko.

Baina ez dirudi posibilitate haundirik dagoenik ere. Alde batetik, UCDren ezetza, bestetik PSOE, tokatuko litzaiokeen pape- rarekin ez oso konforme... "Gobierno de Concentración" delakoak pakto soziala negoziatuko luke; PSOE langileriak errespetatzea aha- legindu beharko litzateke, eta hau, oraingo egoera ekonomikoan, arriskutsua litzateke. Desgaste haundia litzateke, berari botoa eman dioten asko eta bere basea- ren zati bat ezkerreara joango lita- teke, eta hau da PSOEk edonola ebitatu nahi duen arazoa.

Guzti honen erdian, ekonomi krisiak ez dirudi soluziorik duenik eta langileak gero eta egoera txar- ragoan aurkitzen dira. Honezaz gain, amnistiaren arazoa, autonomi eskabideena... Udazkena beroa —agian oso beroa— izan daiteke. Nortzu erreko ote dira hor?

ONZE SETEMBRE : DIADA

Catalunyako nazional Diada, euskal Aberri Eguna bezala da. Fetxa oso importante batetan: Barcelonaren erorketa, katalan erresistentziaren azken bastioia. Felipe Vgarrenaren tropa zentralistek menderatu zuten Barcelona. Barcelona erori ondoren izugarritzko errepresioa egon zen Franquismoaren pean bakarrik izan zen hainbeste errepresio. Katalan gauza guztiak zapaltzen ziren.

Jaume Sobrequés, historiadore eta senadoreak (Entesa dels Catalans-etik) hau esaten du: 1914-ko irailaren 11, Catalunyen historiako fetxa inportantea da. Fetxa inportanteenetako bat.. Militarki, katalan erresistentziaren amaiera da. Feli-

pe V-garrenaren tropa kastellano-frantses erresistentzia. Fetxa hortan Barcelona okupatzen dute. Barcelona da azken bastioa. Cardona ezik. Katalan herria beti borrokatu da bere askatasunen alde. Erdi Haro Garaiatik zitozen askatasun horik: Deretxoa, katalan instituzioak eta gobernu. Eta katalan herria beti borrokatu da Borbon erregeen zentralismo uniformistaren aurka. Politikoki, katalan instituzioen deuseztatzea eman zen. Baita ere, Catalunyen asimilatzea Castillagatik, egitura administratiboan eta ekonomian . Errepresio biolento bat hasi zen katalanen aurka. Felipe V-garrenaren kontra borrokatu ziren katalanen aurka. Eta, baita ere,

katalanen borroka hasi zen. Beren nortasuna berreskuratzeko”.

Eta azken hau da inportanteena. Diada irailaren 11-ean ospatzen da. Honek hau adierazten du: katalanak irailaren 11-ean (1714-koa , noski) hasi zirela borrokan. Beren nortasuna berreskuratzeko borrokan. Eta horrela kontsideratu da historia guztian zehar. Horregatik kalera irteten dira katalanak aurtan ere. Inoiz baino gehiago. Lehenengo larunbatean, 10, Principat-eko herri guztietan . Guztiak batera joateko Barcelonara 11-ean, arratsaldean.

Lehenengo urtean Diadan batasuna egon zen. Aurtan ez da posible izan. Guztiek ordu berean eta toki berdinean kon-

JAKIN

**EUSKAL KULTUR
ALDIZKARIA**

**10 urte debekaturik egon ondoren
berri plaza!**

**Hiruhilabetez behin
argitaratuko da.**

**Monografiak
dossierak
azterketak
kritikak
gaurko gaiak**

**Hirugarren zenbakiaren gai
nagusia :**

AUTONOMI ESTATUTUA

Hirugarren zenbakiaren lankideak:

**M. Aizpurua
J. Altzibar
J.M. Castells
A. Eguskitza
J. Intxausti
G. Jauregi
P. Kortabarria
M. Pagola
I. Sarasola**

JAKIN

500 pta. urtean. 175 alea

Eskabideak eta harpidetza:

**Cuartel 2- Tolosa (Gipuzkoa)
tfno. (943) 65.11.06**

bokatu dute. Hori izan da akordio bakarra. PCE(i) auto-baztertu egin da. Baina "crida" (deia, katalanez) asko eta desberdinak egin dira. Alderdi independentistek akto bat eratu zuten. Igande goizean. Barcelona defendatzen hil ziren gudarien hilotzari aurrean egin zuten.

Miloi eta larehun mila pertsona. Guzti hauek parte hartu dute aurten Diadan. Periodistek diotenez. Munizipal poliziak 1.250.000 esan zuen. Diada, hasieran, borroka eguna zen. Talde minoritarioek parte hartzen zuten. Gaur egun festa maioritario bat da. Eta katalan herriak bere nahia adierazi du.

Catalunya-ko erakunde guztiek apoiatu zuten Diada. PCE(I) eta CNT-k ez. Hauek ez zuten onartzen modu "pactista". Diada antolatzeke erabili zen modu psikitista.

Pakto bat poliziarekin egin zen. Poliziak (pasisanoz jantzita), orden zerbitzuan parte hartu zuen. Horrela, poliziak utzi zuen Diada bakean egiten. Baina ez zuen gehiegi balio izan pakto honek.

Diada Catalunya-ko herri guztietan ospatu zen. Baina aurreko egunean, larunbatean. Guztiek argi eta garbi utzi zuten gauza bat: bere nortasuna gorde nahi dute. Igandean akto bakar bat eratu zen Barcelonan. Jende asko biltzeko. Toki guztietatik etorritako jendea. Girona-n ere igandean ospatu zen. Urruti bait dago Barcelonatik. Zentralistak aho zabalik zuden. Miloi eta erdi pertsonen, beste batzuek erantsi behar dizkiegu: Gironakoak. Beraz, milaka batzuek gehiago.

Irailaren 11-ean, akto independentista bat ospatu zen. Goizean "Fossar de les Moreres"-en (Santa Maria del Mar). Toki hortan hilak daude enterratuak. 35.000 pertsona egon ziren. Aberriaren alde bizia eman zutenak gogoratu zituzten. Akto independentista hontara, hauek konbokatzen zuten: "Front Nacional de Catalunya"-k, F. A. C.-ek (Front d'Alliberament de Catalunya), P.S.A.N. eta P.S.A.N.(p)-ek (Parti Socialiste Alliberament Nacional dels Països Catalans; ofizial eta provisional) eta beste erakunde batzuek. Independentista ez diren batzuek ere bai. Preso batzuek apoiatu zuten: Carles Sastre, Montserrat Tarrago, Josep Lluís Perez, Alvar Valls.

Garrasi hauek egin ziren: "Llibertat patriotes catalans", "Independencia", "Ni França ni Espanya, Països Catalans", "Fora forces d'opressio; fora forces d'ocupacio".

Arratsaldeko bost t'erdietan martxa maioritaria hasi zen. Gaueko hamarretan bukatu zen. Martxa hau ez zen independentista. Estatutuaren aldeko indarrek apoiatu zuten. Aliantza Popular-ek ere bai. PCE(i)-k manifestapen bat konbokatzen zuen. Ramblas-etan hasi zen 8ak aldean. Ramblas inguratua zegoen poliziak. San Jaume plazan "estat catala" proklamatu zuten, 1931-ko apirilaren 14ean. Eta gobernuak beldurra zuen. Eta bada

ezpada ere PCE(i)en manifestapenaren berri aurretik jakin zen. Eta eskuin muturrekoak hara joan ziren. Manifestarien artean nahastu ziren. Eta probokatu egin zuten.

Gomazko pelotak, kezko bonbak, harriak... Azkenik, 30 autobus hautsiak eta erreak. Manifestapen maioritaria ez zen hurbildu Ramblas-etara.

Garrasi hauek esan ziren: "Suarez... soms una nacio", "Suarez escolta, Catalunya esta qu'esplota", "Si, si, llibertat, amnistia, estatut d'autonomia". Kanta entzunena: "Els Segadors". Pankarta txalotuen Estatuko nazio eta rejio guztien banderak zituen.

Nazio askotatik joan ziren. Euskadik han egon zen. Allenderen erortzea gogoratu zen. Irailaren 11-ean erahil bait zuten. Unidad Popular Chilena egon zen. Oso txalotua izan zen.

Poliziak azkenaldera atakatu zuen. 15 urtetako neska bat grabe zauritua. Beste zauritu gehiago. Baina poliziarekin pakto bat egin zen. Dirudienez, paktuek ez dute balio.

ALEMANIA GAUR

Bi Alemaniak atentzioa ematen ari dira, berriro, azken gertaerak direla eta. Ez da bakarrik Mendebaleko Alemaniarena, Ekialdekoarena ere bai baizik.

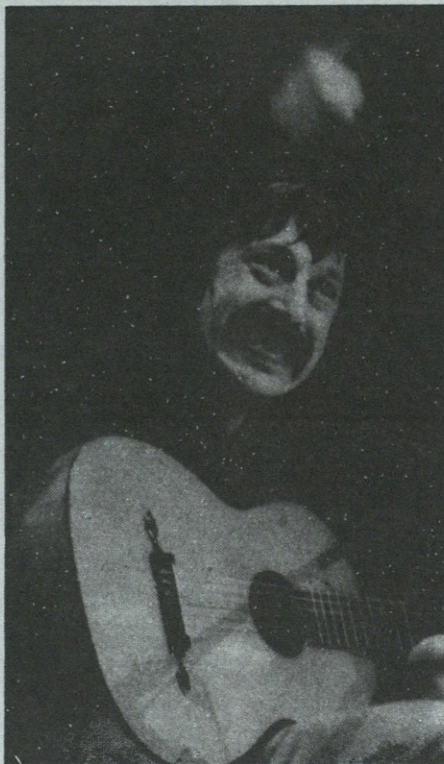
Orain dela bi aste zenbait argitasun ematen saiatu nintzen hango arazoei buruz eta problema hauetako handiena al daketa sozialak egiteko inpotentzia dela nioen. Alemaniako ezkerria, bere aurka egin den propagandarengatik Bigarren Gerra ondoren, bai legez apartatuak egon direlako, posibilitaterik gabe aurkitu da proposatzen dituzten aldaketak egiteko.

Beste aldetik, bi Alemaniak batzeko posibilitaterik ere ez dago oraindik, nahiz herriaren aldetik holako asmoak edo nahiak egon, batik bat Bigarren Gerra burkatu zenez gero. Adibidez, 1953ean, Ekialdeko langileak, greban zeudelarik, Mendebaleko Berlinera joan ziren laguntza eskatzera, komunismo burokratiko eta estatu burjesa salatzen zituztelarik. Benetako komunistak gara eta burokrazi zapaltzailerik ez dugu nahi" zen oihukatzen zutena. Bainan, Mendebaleko Alemaniako langileek ez zieten jaramonik egin. Orduz gero, bi langileriak elkar urrutiratzen joan dira, herriak joan diren bezala.

Garaia hortatik aurrera, errepresioa gogortzen joan zen, kontestatarioak ugaritzen joan zirelarik. 1961. urtea klabea izango zen bi Alemanien artean, delako "lotsaren horma" zela eta.

Errepresio horren ondorio bezala, orain dela urte bete, abeslari-poeta bat, Biermann, espulsatua izan zen Ekialdeko sistema gogorki kritikatzeko zuelako. Lehengo astean, bete bost intelektual, Mendebalera bidaliak izan ziren, espetxetik atera ondoren.

Garteletik jende hau ateratzea, ez da Ekialdeko Alemaniaren barrera bigundu delako izan, negoziaketa "gogo" baten ondorioa baizik eta Mendebaleko gobernuak diru asko ordaindu beharrean aurkitu da. Zalantzarik ez, diru honen trukea propaganda izango da sistema sozialistaren aurka. Era honetan, Mendebaleko Alemaniako sozialistak ere kritikatuak izango dira gogorki. Beraz Mendebaleko gobernuaren joera ez da humanista delako izan, propaganda egin ahal izateko baizik.

Biekmann estatuaren biolentzia kritikatzeko duen abeslari-poeta.

alderdiak, sindikatuak, gobernuak eta prentsa guztia akor egon dira eta gauza berdintsuak esan dituzte: Alemaniako Republika Federaletako oinarri sozioekonomikoak desegiten ari direla iraultzaile hauek (terroristak burjesentzat). Beraz, estatu burjesaren oinarriak desegiten ari badira, burjesiak esaten duen bezala, iraultzaile hauek benetan asmatzen ari dira eta esenplu ona ematen helburu berdina lortzea nahi dutenentzat; sistema sozioekonomiko burjesa desegitea, nahi dute nentzat, hategia.

Bi Alemanietako Indar Harmatuak edo errepresiboak, egunetik egunera gogortzen ari dira, estatuaren biolentzia haziz. Bi estatu hauek gogorki tratatzen dituzte beren disidente direnak. Mendebale-

koak direnena disidente hauek beren bizi guztirako gartzelara bidaltzen dituzte Ekialdekoek ez bait dute benetako iraultzaile hauen beharrik. Beste aldetik, Ekialdeko disidenteak, Mendebalari interesatzen zaizkiolarik, "onhartuak" izaten dira, hemengo klase dominatzaileak bai bait daki, kapitalismoarentzat propaganda ona egingo dutela: Soltzhenitsyn kasu.

Egoera hontan, Mendebaleko Alemaniak gogor presionatzen ari da, Merkatu Batuko estatuak "terrorista" deritzan hauen aurka estraditzeko legea onar dezaten. Hauen bidez alemaniar iraultzaile batek ekingiza politiko bat egiten duenean Alemaniara itzul dadin. Beste aldetik, Alemaniak, terrorismoaren aurkako berri bat pasatzea nahi dute parlamentari askok.

Nahiz lege berri mordoska egin kontrabiolentzia iraultzailearen aurka Euska Heriko kasuan nahiko esperientzia badaukagu puntu hontan —zaila izango zaie hango agintariei, biolentzia hori moztea, zeren iturria moztu behar bait da aurretik eta iturria, estatuan datza.

E. AMERAUN

TXILE LAU URTEZ FASZISMOPEAN

Orain dela lau urte, Irailaren 11-ean Txileko lehendakaria erahila izan zen militarren "putx" bat zela eta. Behin eta berri, Ipar Ameriketako inperialismoak, indar progresistak desegin zituen, hortarako Txileko Indar harmatuak erabili zituztelarik.

Allende gizon idealista bat izan zen eta beste idealista batzuen laguntzaz, estatuko lehendakaritza lortu zuen. Bere ustez, estatu burjes bat barrutik aldatzea posible zen. Estatu burjesen aldakuntza sinesten zuen eta hala jokatu ere. Bainan, behin eta berri demonstraturik geratu zen Indar Harmatuak direla aldatu eta desegin behar direnak eta hauk edozein parlamentu eta lehendakartzaren gainetik daudela.

Indar Harmatuak desegiten ez zen saiatu, nahiz ezkerreko indar batzuek hala nahi izan. Adibidez, MIRen helburua errepresio indarrak desegitea zen eta hortan ihardun zuen, Allende kritikatzeko zutelarik.

Egun, munduan zehar baita gure herrian ere, badaude estatu burjesaren barrutik aldaketak egitea posible dela sinesten dutenak eta hauen patroia izan daiteke Salvador Allende. Baita ere heroe bat iraultzaile gogortutak.

BASERRITARRAK ZER ?

Zeruko Argiaren azken zenbakian, EHNE, baserriarren sindikatoak ospatu zuen lehen Biltzar Nagusia berri eman genizuen. Gaur egun baserriarrak dituzten arazoak zehatzago jakiteko, Antton Dorronsoro Lehendakariarekin hitzegun dugu. Hona hemen berak esan diguna:

Z.A.— Ze arrazoiengatik sortu duzue EHNE?

A.— Baserriarrok, gure interesak defenditzeko, gure problemak konpontzeko, gauden zapalketa egoera hontatik ateratzeko, ez daukagula elkartzea beste erre-mediorik, uste bait dugu. Elkartze nahi honek berarekin dakar elkartasun sortu beharra, ahalik eta zabalena eta indartsuena, Gipuzkoako baserriar guztien ordezkari izango dena. EHNE horixe izatea nahi dugu.

Gainera, orain arte eduki dugun sindikatu ofizialak ez du serbitu baserriar-ron interesak defenditzeko, baizik eta gizon bakar batzuen probetxurako eta diktaturari iraun arazteko. Umezurtz eta inongo laguntzarik gabe gengozen hoieta-tik eta geurok geure gisa elkartzea beste biderik ez dugu ikusi. Baserriar guztiok elkartzen ez bagara ez daukagu zer eginik.

Z.A.— Ze arazo garrantzitsuen dituzue gaur egun baserriarrok?

A.— Arazo askoren ondorioa da gure ga-urko baserrietako bizi ezina. Ez da erreza izango guzti hoik hemen bat-batean aipa-tzea; asko bait ditugu eta maila ezberdi-netakoak gainera. Bi sail nagusietan bana-tu genitzake arazo hauk: ekonomiazkoak eta sozial edo gizarte mailakoak.

Ekonomiazkoak. Baserriko lantegia ez da rentablea. Ordu asko lan egin behar dira baserrian soldata kaxkar bat ateratze-ko. Famili guztiak lan egiten du bizi ahal izateko. Mila aldiz esan ohi dugu gure ar-tean : baserrian orduko hogeitatu iraba-ziko bagenu, honez gero aberastu ginen! eta gaur egun, beste sektoreetan nor lan egiten du hogeitatu behetik? Beraz, gaur egun baserrietako arazorik garrantzitsu-ena ekonomikoa da. Baserriko lanaren errentabilitate eza, beste arazo askoren ondorioa dugu:

— Baserriarrok saltzen ditugun pro-duktoen salmentaren prezio baxuak.

— Batetik teknika aurrerapen gutxi eta bestetik lur sail txikiak teknika aurre-rapenei behar bezalako produktibitatea ateratzeko.

— Baserriko produktoen komertziali-zazioa eta transformazioaren kontrolik eza. Bitartekoak baserriarren izardiaz aprobetxatzen direlarik.

— Lurraren espekulazioa, kontribu-zio sistema desagokiak, baserriarrentzat laguntza eta serbitzu gutxi egotea, etab.

Gizarte mailakoak. Arazo ekonomi-koaren ondorio bezala agertzen dira base-rrietan ditugun giza mailako arazoak. Hauk gizarteko beste sektoreetatik neka-

zaritzara dagoen diferentzia oinharritzen dira batez ere: langileek baino kondizio txarragoko seguro sozialak; behar dugun prestakuntza eza; baserriko lanak duen lo-tura handia, honek dakar egun bat osorik jai ezin eginga, oporketarik ezin hartua; baserrietako maiorazgoek emazterik ezin bilatzea, etab...

Z.A.— Arazo hau kontuan izanik, nola ikusten duzue Euskadiko beste probintzienganako ba-tasuna?

A.— Arazo hau baino gehiago, beste ba-tzuk zailtzen dute nekazari guztien elkar-tzea. Arazo hoiek, dieolojikoak eta poli-tikoak gehiago dira beste mailatakoak bai-no, batez ere Nafarroa eta Arabari dago-kionez. Dena dela, aspaldi hasi ginen pro-bntzi guztiakin elkarriketatzen, denon ar-tean elkartasun bakar bat egiteko. Gipuz-koa eta Bizkaikoekin ez da arazorik sortu. Araba eta Nafarroakoekin gehiago hitze-gin behar dugu, eta tamalez Iparraldeko-ekin atzeratuagoak aurkitzen gara.

Z.A.— Ze oztopo aurkitzen dituzue zuen nahiak aurrera eramaterakoan?

A.— Lehenengo oztoporik handiena, espe-rientzi falta da sindikalgintza lan honetan. Ikasiz joan behar. Beste maila batzuetan, denbora falta haundi batekin aurkitzen gara, ordu asko sartu behar, bai baserri-an, bai elkartean, eta denboraz ezin gara iritxi, ondorio bezala, lagungarri eta beha-rrezko ditugun azterketen falta. Gazte jendearen falta; behin adin batera iritxi ezkerro, gauza hauei etzaie garrantzirik ematen, gazteak ematea errexago da, bai-nan hauek falta direnez...

Z.A.— Gazteak aipatu dituzu. Tolossako bil-tzarrean gutxi ikusi genituen. Zergatik da hau?

A.— Ba, gu harriturik gelditu ginen joan ziren gazte guztiakin. Gipuzkoako baserri-etan lan egiten dutenak han ziren. Baina baserrian lan egiten duten gazteak gutxi dira, eta hauen falta, euskal baserri-ek planteaturik daukaten arazorik garrantzi-tsuenetarainoa da. Badaukagu zer jorratu-rik arazo hau aztertzean. Baserriarrok hezurretaraino sartuta daukagun min-bi-zia da hau.

Z.A.— Ez alkatetik ez baserrian eta industrian lana egiten duenik ordezkari bezala onartzea, zergatik dela derizkiozu?

A.— Alkateak kargudun izateari buruz. Tolosan garbi gelditu zen jendeak daukan eritzia. Ez da erraza izango, gizon batek baserriarra izanik alkatetza eta EHNEko zuzendaritza behar bezela eramatea. Bie-tako batean izango baitu nahiko lan. Dena dela, berrogei urte hauetan ezagutu dugun alkategintzak badu zer ikusirik noski.

Beste aldetik, Gipuzkoako baserriar-rraren erdiak, erdikazko baserriarrek dira. Hauk, probintzi mailan ezinezkoa dute kargurik izan, baina bailara eta herri mailan bai, lehendakaritza eta lehendaka-ri ordezkari karguak ezik. Baserrian lan egi-teak lotura haundia badakar, haundiagoa oraindik bietan egiten badu. Ordu libre gutxiago izango ditu noski.

MULTINAZIONALARI IRABAZI

“Multinazionalen aurrean irabazten ahal da ere”. Hau esaten zuen ATC ko langile batek. Borrokaren balorazioa egitean esan zuen. 110 egun iraun zuen borrokak. ATC-n lanean hasteko itxoin egin behar dute. Zortzi langilek sei hilabete. Hogeitabatek hamabost hilabete. Baina ez dute inor despeditu. Nahiz eta batzuk interesatuak egon despidoan. Eta ez bakarrik entrepresako zuzendaritza.

Bitartean, langile horiek “seguro de desempleo” kobratuko dute. Hau soldataren ehuneko 75 da. Baina langile horiek soldataren ehuneko 90 kobratuko dute. Diferentzia honela kobratuko dute: ehuneko 75 entpresak eta ehuneko 25 langileek. Langileek lantokia utzi nahi badute, entpresak indemnizatu egingo ditu.

ATC-ko entpresak eta langileek akordio bat sinatu dute. Bertan sindikal eskubideak ere kontuan hartzen dira. Langileek 40 ordu izango dituzte hilean libre; arazo sindikaletan parte hartzeko. Entpresak ordiainduta. Baina langileek erabilitako orduen berri emango diote entpresari.

Entpresak lokal bereziak jarriko omen ditu, Adunako lantoki berrian. Ordezkarientzat eta langile guztientzat. Sindikalagintzan lan egiteko. Hilean behin, batzarreak egingo dituzte langileek, lan-ordu etatik kanpo. Eskubide hori izango dute, behintzat. Eta entpresak ordubete ordainduko die.

Beste akordio bat ere hartu dute. Ordezkariek langileak izan beharko dute. Lanean ari direnak. Beraz hilabete batzuetarako kanpoan geratutakoak ez. Lehengo batzordeak kanpoan geratu dira, ba. Batzorde bat aukeratu da. Abokatuz osatuta; bi-entrepresatik, bat bulegoetako langileetik eta lau tailerreko langileetik. Batzorde honek bitarteko bezala egingo du.

ELA(A)-k muttura sartu nahi

ELA(A)-k baditu langile batzu ATC-ko bulegoetan. Hasieratik huelgaren aurka zeuden. Langileek esaten zuten presio egin zutela zuzendaritzan. Despeditu batzu ez hartzeko egin omen zuten presio.

ELA(A)-k negoziaketan parte hartu nahi zuen. Baina langileek ez zuten onartu. Negoziaketan ez bait ziren sindikatuak sartu. Bakarrik langileak eta zuzendaritza. Eta bien abokatuak. “LAN DEYA” batean sinadurak sartu zituzte. Langileen eta zuzendaritzaren sinadurak. “LAN DEYA”-n dokumentu hau publikatu zuten. Baina dokumentuari beste bi sinadura erantsi dizkiote: ELA(A)-ako birenak: J. A. Olaizola, abokatuak, eta Jesus Artetxe. Baina ez dira ATC-koak.

Bestalde, ELA(A)-ren ARC-ko batzordeak hau esaten du, abuztuaren 26-eko agiri batetan: ...“ Para el establecimiento de la democracia, para el bien de la clase trabajadora vasca, no es bueno que ocurra lo que frecuentemente ocurre en Euzkadi (la huelga de ATC es un ejemplo más): que miles y miles de trabajadores vuelvan al trabajo después de meses de huelga en las mismas condiciones que antes”.

Ondorioak ateraz

ATC-ko langileek liburu bat egin nahi dute. Beren huelgari buruz. Baina denbora asko pasatuko da. Horregatik boletín bat aterako dute laster. Balantze bat eginaz. Borrokaren balantze bat.

Puntu batzu azaldu zituzte, aiadanik: elkar-hizketa batetan. Gauza asko esan zituzten. Borroka guztia demokratikoki eraman dela. Protagonismoa batzarreak izan duela. Nahiz eta sindikatu askotako jendea egon. Borrokalarik gehiago egin dela. Jendeak partizipazio handia izan duela. Komisio desberdinetan lan egin duela. Gauza negatibo bat aipatu zuten: borroka ez dela zabaldu. Horretarako oztopo asko izan dira: hauteskundeak, oporrak etab. Amnistiaren aldeko gestorek ez die la kaso haundirik egin.

Baina kontutan hartu behar direla arazo hau. Amnistiaren barruan sartzen bait da laborala ere.

Langileek hau esaten zuten: gure problema ez da kasualitatez sortu. “ decreto ley de relaciones laborales”-eko 35. artikuluan dago sorrera. Eta ez da kasu aislatu bat”.

Oraindik badute lana ATC-ko langileek. Problema batzu planteatu zituzte. Aduna lantegi berrira joateko autobusa etab. Eta hor daude problemak. Baina burua makurtu gabe itzuli dira. Aurrera joko dute, ba. Asmo hori dute. Oinarri bezala batzarreak jarri.

bat batean

MAISTRINATUAK ETXERA. Esukara bultzatzeko oztopo berriekin aurkitu gara oraingoan: euskal maixu eta maistrak gure herritik bidali nahi dituzte Andalucia, Catalunya, Canarias eta beste zenbait probintzietara. Erabaki hau, ordinatore elektroniko batek hartu duela jakin dugu; gauzak honela eginaz doa Euskadiko eta Estatu Espainoleko politika.

Maisu-maistrak berehala hartu zuten erabakia: gure herrian gelditu nahi dugu. Honetarako, Bizkaian eta Gipuzkoan enzerratuak egon dira zenbait egunez, eta lehenengo kasuan poliziaren indarrez kanporatuak izan ziren.

Datu bezela esan dezakegu, Canariasen 1200 maisu daudela langabezian, eta Euskadin berriz izugarritzko hutsuneak daudela; hainbat lekutan daude bi mailatako haurrak maixu batekin.

"Ministerio de Educación" Caverio jaunak direla egun gutxi, irakaskuntza errejionalizatu behar dela esan zuen eta honetarako lanean jarri zirela. Honek ez badu ahalmenik maisu-maistrak nahi eta behar duten lekuan gelditzeko, nork izango du?

Bestalde, alderdi politiko, kultur talde, etab. Gobernuaren erabakiaren aurka agertu dira, irakaskuntza bilingueren aurka bait doa neurri hau.

Euskadin hainbat eta hainbat aldiz eskatu dugu hau, manifestapen, firma biltze, etabarren bidez. Eta hona hemen eman digun erantzuna; euskal maisu-maistrak hemendik bidaltzea.

Berri hau ematen dugunean, bi egun bakarrik gelditzen dira klaseak hasteko. Hauk berandu hasten badira — eta egoera ikusirik horrela gertatuko dela deritzagu — berriro ere ikasleak izango dira galtzaile eta, noski, irakasleak.

NO HA LUGAR. Hori izan da abuztuaren hogeiean, Nafarroako Diputazio Foralak bide-langileen eskabide bati emandako erantzuna. Ekainaren lehenbiziko egunean, Diputazio bide-langile hauek eskabide bat egin zuten, halegia, legea kunpli eraztea eta astero berrogeita zortzi orduren orde, berrogeita lau egitea; 76.eko apirilaren "Ley de Relaciones Laborales" delakoaren arabera. Gertatzen baita, bestetik, Diputazio-koek lege berri hori aplikatu dutela bi jai-egunak kentzeko (maiatzaren 19a eta ekainaren 29a) eta lan-egunak bihurtzeko, beraz. Bitxia zaigu ere, Espainol Estatuko, lan-orduz langile diskriminatuenak, Diputazio "Foral" bateko langileak izatea.

Langileek eskatzen zuten ere, legea agertu zenetik, apirilaren 22tik, egindako orduak (legezko 44 ordu baino gehiago egindakoak) ordu —extra bezala kobratzea. Diputazioak, berriz jorkutzia baten bidez azpiratu du eskabide hau. Estatu funtzionalariak zirelako eta gora jotzeko bidea "recurso contencioso-administrativo" delakoa behar lukeela izan aitzakiz, zokoratu baitu eskabide hau.

BAIGORRI ETA CIZE-KO ARTZAINEZ. Joan den astean aipatu genuen nola lurgabeko artzainek eta besteak, Intxausperekin, Cize-eko sindikataren bururekin, mintzatu nahi zuten.

Denbora luze espero geroztik, Intxauspek erpsotu bat eman zien.

Elkartu dira. Eztabaidatu dute.

Hirurogei bat pertsona bildu zen. Mintzaldi, hizketa luze eta gogor batzu. Dakigunez artzainek APERATXAROn egiten ari ziren kaiolar bat galerazi zuten; kontra zirelako. "Kontra gira zeren edozein kanpotar sosik duelarik jin ditekete eta gure lurak bereganatu". Ere APERATXARO-ko etxola hori beste batzuei luatu izanen zela aditua zuten. Honetaz ez ziren ados.

Azkenik CIZE-eko sindikatak erabaki du: luatzeko emaiten zuen eskubidea kontraturik kentzea. Intxauspek errandakoa: ez da artzainen artean liferentziarik egiten: lurgabe eta nagusien artean; denak berdin. Problema hor datza. Nor dea garrantzizkoena mendian?

Baigorriko eta Cize-ko artzainak dira nagusiak — horrela diote haiek — zeren hek lanean eta bizi baitira mendi horietan.

Azkenik APERATXARoko etxola egiten segituko dute, kontraturik luatzeko eskubidea kendu dute eta.

Harrigarri: Intxauspe besteak ezagutzen ez duten lege batzuetaz mintzatu zen.

Artzainek beren artean beren aferak eta gaiak. Intxausperen bidea iragan gabe, moldatzea hoherena litzateke.

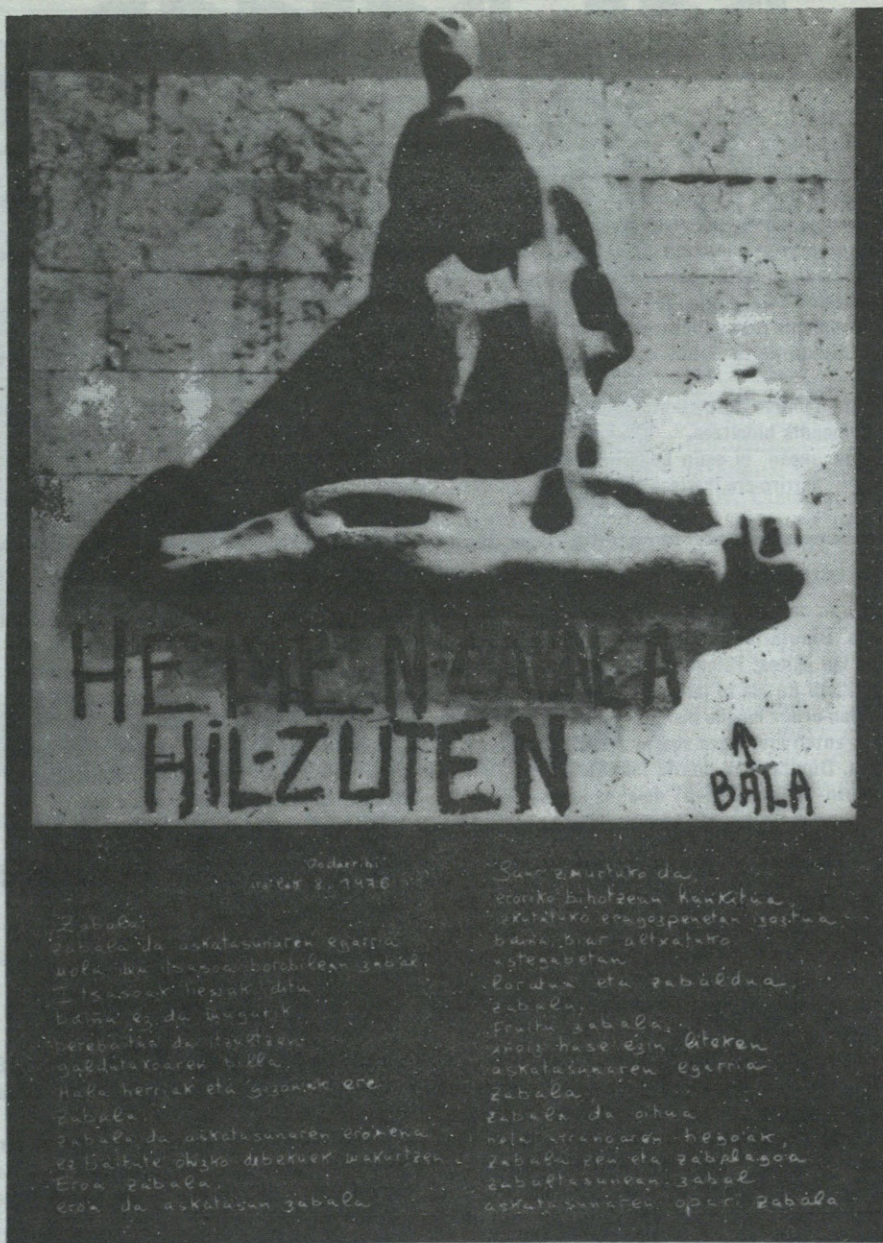
ERAIKUNTZAKO KOMENIOA. Hilabete honen 9.ean amaitu da, denboralki behinepein, Eraikuntzako geraldia Iruinean. Geraldia labur izan bada ere —hiru egun— lorpen haundi bat dukegu. Eta lorpena, hain zuzen, sektore honetan batasuna eskuratzeko dagoen zaileziaz —jendearen banakuntza erdi eta ttipi enpresetan, ehunetik berrogei bat destajoka aritzea... —.

Lehenengo ostegunean, eraikuntzako sektore osoa greban jarri zen. Erabaki hortara bilera asko egin ondoren ailegatu zen. Azkenengoan, zortzirehun langile grebaren alde deklaratu zen, ehun eta hogeik kontra bozkatzeko zuelarik. Lanuzte hau Tafalla, Lizarra, Altsasu eta Tuteran ere egin zen. Iruinean, eskualde asanbladak (San Jorje-Landaben, Avanco, Zentroa, Iturrama, Burlada-Uharte...) egin ziren zio horrengatik.

Eraikuntzako komenio honen historia abuztutik datoekigu. Hasez, abuztuaren 16.etik, bi jarrera ageri zen, bata hango eskabide —plataforma tajo —delegatuen bidez presentatzearen aldekoa (CSUT); bestea Asanbladan aukeratutako batzorde baten bidez (gaineratikako zentral sindikalak). Azkenik, oso botu gutti, bigarren jarrera hau irten zen garaile. Eginiko eskabide-plataformak, enpresariari begira, irailaren lehenbiziko egun arte zeukan epea, eta abuztuaren 25.ean ber-onartua izan zen, beste Asanblada batetan. Plataformaren puntuen artean, amnistia orokorra, sindikal baliakizunen erabiltzeko eskubidea, bederatzi mila pezetako igotze lineala eta beste hamasei planteatzen zen. Tartean asurantzaren puntua, denboraldi gaitzez galdurikako orduen kobratzea e.a.

Patronalak, bere aldetik, ADECONaren bidez (empresari haundien sindikatoa) nahi zuen negoziaketa egin, eta hortan erdiko eta ttipi enpresariak kanpoan gelditzen ziren, inungo errepresentazioirik ez bait zuten. Langile mailan, berriz, haseran izandako jarrerak indar hartu zuten eta horrela erdiko soluziobide batetara ailegatu zen: erabakiak hartzeko organismo bakarra Asanblada zen eta hartan erabaki zen negoziaketa egiteko mahai, hamalau lagunez osatua; mobilizapena aurrera eramateko, koordinatzeko etabar. oster, tajoetako delegatuak gelditu ziren.

Burruka honen helburu aintz bete gabe gelditu bada ere, autoorganizatze moldeak arront haunditu dira. Akordio ekonomikoari buruz, berriz, hiru mila pezeta igotze lineala bezala lortu da. Diru hori hurrengo komenioaren kontura sartzen delarik. Bestetik "Delegación de Trabajo" delakoaren aurrean oraingo komenioaren salatzeko pausok ematen hastea erabaki da, horrelakorik ez bada egiten beste bi urtez iraun beharko bait luke komenioak.

ZUEK, HIL ZINETENOK

Berriro festak Ondarrabian. Eta, behin eta berriz entzun ahal izan dugu festak alai egoteko eginak direla, eta tristurarik ez zaigula "komeni". Ondarrabiko herriak, beste guztiak bezala, festak maite ditu. Alai hospatu zituen lehen urtean. Beste batzu etorri ziren haiek izorratzea. Eta, gainera, JESUS MARI ZABALA erahil zuten. Eta aurten, ahots "kontseilatar" guztien gainera, mutil gazte honen oraimenerako prestatuak zituzten ekintza guztiak egin ahal izan ziren, nahiz eta, "ahots"hoei laguntza emateko gobernadoreak bere "ordena zaintzaileak" bidali. Herria gogor jarri zen, ta Ondarrabitik bota egin zituen. Hona hemen Zabalaaren ohorez eginiko murala. Eta beste oroitzailu bat, Fuskal Herrian hil diren guztien oroimenean, eraikitzeko prest daude.

Jesus Mari Zabala erahil zutenak ez dira desagertu. Nahiz eta herriak gogor oihukatu behin eta berriz, "momentua" ez dela iritsi dirudi. Hemen jarriatzen dute, gure artean, gorrotoak jabeturik, etsa-

iak bezala denoi begiraturaz, berrogei urte hauetan egona den legearen ateratzeko prest zer nola pentsatzen duen herriak, zer nahi duen jendeak kontuan hartu gabe.

Boterean zegoen —eta dagoen— klaseak behar zituen. Behar zuen honelako "ordenazaintzailerik". Hortarako, eta klase ikuspegi batek oztupoak jartzen ziolako nondik, zein nolako klasetik, da-

tozten gehienak lekuko filosofia bat asmatu zuten. "Unidad de la patria", "destino en lo universal" eta abar hitz haun dikiakin konposatua.

Jendea hortaz sinistu araztea denbora kosta zitzaion. Gainera, segun zer lekutan zailtasun gehiago zeuden—Euskadi alegia— herritarrak ez bait zuten sinisten honelako gauzetan, eta bere mespretxu osoa agertuaz gainera, inolako harremanik ez bait zuen "ordenazaintzaile" hoi-ekin.

Inori ez zaigu gustatzen isolatuak egotea. Jende honi ere ez. Bere gorroto berezia haunditu besterik ez zuen egin. Herri osoa zen bere etsaia. Gogor ekiten zuten denon aurka. Batzuetan erremedio gabarik...

Jesus Mari Garcia Ripalda

Kontesto horretan sartu beharrean gaudehilketa asko. Jesus Mari-rena ere bai. "Tupa" eta Otaegiren juizioaren aurkako manifestazio asko egin ziren. Haueako batean, paisanoz jantzitako polizia armadak harrapatu zuten bera, peretan kontra jarri eta bertan hil.

1957ko Abuztuaren 31an gertatu zen. Herria manifestatzen ari zen. Donostiako Gros hauzoan polizia goiz agertu zen. Jendea korrika, Miracruz kaleko iskina utzi eta Padre Larroca kaletik abiatu zenean, Jesus Marikesku batzu sentitu zituen bere gain. Kolpeka pareta baten kontra jarri zuten. Tiro bat. Barean eman zioten. Bertan gelditu zen gorputz.

Jesus Mari MCEko —Movimiento Comunista de España— militantea zen 23 urte zituen erahil zutenean. Denda batean lan egiten zuen, dependiente bezala. Bere lagunak inbestigazio batzu egin zituzten. Eta honela jakin zen nor zen dispartatu zuena: LESTON, Marianista kolejioko "profesor de Educación Física" zena.

Polizia armadan lan egiten zuen, baina paisanoz joaten zen beti. Kolejio horiatik bota ahal izatea lortu zen. Beste inolako erresponsabilidadarik ez du ordaindu beharrik izan.

Gure artean ere nahiko sektario dagoela ez da gauza berririk esatea. Jesus Mari herriaren burruka baten erdian erahila izan zen. Hala eta guztiz, MCEko militantea izanik, ez du izan beste hil askoren oroimen eta ohorerik. Sektakeria horeraino iristen da.

Aurten bere militante-kideak egin zuten ekintza bat. Erori zen tokian plaka bat jarri zuten, eta hitz batzu esan zituzten nola erori zen eta zergatik adieraziz. Jende gutti agertu zen ekintza honetara. Kontuan hartu beharrean gaude, momentu horretan beste manifestazio bat egiten ari zela — Apalaren aldekoa— eta betiko "ordenazaintzaileak" hura desegiten ari zirela. Honela duela bi urte bezla, poliziak, barrikadaz josirik gelditu zen Gros

hauzoa. Jesus Mari hil zenean bezala, poliziak bere tresnak erabili zituen. Baina, ez dakigu nori esker, kasu honetan inor ez zen erori.

Zuek, hil zinetenok, ikus dezakezue ezer gutti aldatu dela !

Aldatu ezina

Lehen aipatu dugun filosofia horren ondorioak besterik ez dira orain gertatzen ari direnak, lehen gertatu zirenak, bihar ez gertatzea espero dugun gauzak. Baina, filosofia hori ez da batzuen telma, beren interesak defendatzeko modu bakarra baizik.

Horregatik burrukak jarraituko du. Klase sozialak desagertu arte. Gizonak gizonaren gain zapalketarik ez ezarri arte.

MONTXO. 1975eko irailak 17

... Irailak 17 hartan bazen esplikazun daitekeen zerbait. Bazan Montxok adierazten zidan guztian susmo harrigarri bat. Bazan aurreikuste bat. Bazan etorkizunaren jakite harrigarri bat. Eta bere erahilketara baino ordu gutxi lehenago.

Gogoan dut gertatutako guztia. Madrileko kaleetan zehar genbiltzan; galduta, noraezean. Arrotz gertatzen zitzaigun Madril batean, gainera. Retirora iritsi eta aurrrera jo genuen. Retiroa "erretako" lekua izan arren, han eman genituen bi ordu. Ondoren bar batetako terrazan eserituen eta berehala ibiltzera berriro. Velazquez kaleko Drugstorera iritsi eta kafe bat hartzera jeitsi ginen barrera. TVE-ko tipo

batzuen aldamenean eseritzeko zorigaitza izan genuen, baina, jendearen atentzioa erakartzeko egiten zituzten oihuengatik, berehala utzi genuen toki hura.

Bienbitartean, Montxo bere bizitza kontatzen ari zitzaidan.

Aurreko egunetan, beti ematen genituen ordu pare bat elkarrekin. Normalki Iñaki, bera eta hirurok. Baina egun hartan Montxok ez zuen etxera joan nahi. Nerbioa aurkitzen nuen, zerbaitek edo norbaitek kezkatzen balu bezala.

Egun hartan heriotzaz ari zen. Inoiz ez zuela heriotzak beldurtu esaten zidan. Prest zegokeela bere bizia Euskadirengatik, bere Herriarengatik, ETArengatik ematea.

22 urte zituen. Baina egun hartan zahar baten hitzak ziren Montxoren ahotik zetozenak. 22 urtetako zahar bate-nak, hain zuzen. Borrokan hizak eroritako lagunetaz ari zen. Gartzel faszistetan preso zien lagunetaz ari zen. Gauza denen gainetik askatu behar zirenetaz ari zen. Banaka banaka izendatzen zituen. Ongi oroitzen naiz honetaz.

Egun hartan ez zidan apartamenduaz hitz egin. Donibanera joaterakoan Mario, Mark, neska rubia bera eta boston artean eroste pentsatuta genuen apartamendua... Ez. Egun hartan hildakoak zituen gogoan; arahiltzear zeuden Txiki, Wilson, Felipe etabar zituen gogoan. 22 urtetako heldutasun batetaz mintzatzen zitzaidan.

Beste egunetan Orioko neska baten-ganako amorioaz mintzo zen. Zeukan lotsaz, beti iristeko baina inoiz iristean ez zen kartaz mintzo zen Ume bat bezala.

Eta Donostiako barraz, hauzoaz, ama baino lagun eta kide zen Carmen bere amaz...

Baina egun hartan ez. Egun hartan ez zituen gogoan. Edo eta kezkatu zuen zerbaitek monopolizatzen zuen bere pentsamendua. Egun hartan bere konportamendua arraroa zen.

Ez zuen nahi bakarrik egon. Montxo bakarrik bizi zen etxean. Beste pertsona batek bakarrik ezagutzen zuen tokia: Miguel Lejarza Eguiak el Lobo eta Gorka ezizenez. El Lobo Madrileko azpiegituraren arduraduna zen. Berak erosi zituen pisoak. Beraz berak bakarrik ezagutzen zituen norberaren etxeak.

Montxo arratsean joaten zen etxera gehienetan. Poliziaren 091 autoa ikusten zuela sarri kontatzen zidan eta oso guti egiten zuela lo TRAIZIOAren beldurrez... Kontu guzti hauek garrantzia galitzen zuten solasean. Berak kentzen zien inportantzia, edo bate asmakuntzak zirela esanez... gauero ohean zegoelarik el-karrizketak eta etzabaida politikoak entzuten zituela beheko etxetik kontatzen zidan baita; moskeatzen omen zen, baina... Iñaki eta nirekin batera etortzeko bizitzera askotan esan eta errepikatun nion, bakardadeari, kezkarri eta moskeo-are utzi ziezaion. Baina beti ezetz erantzuten zuen, gure arteko eta aparatuen seguritatea arriskuan ez jartzeko. Hobe zela bat erortzea hiru baino...

Baina egun hartan nerbiosismo naba-
ria somatzen nion. Goizetik Madriletik
genbiltzen noraezean eta Montxok ez zu-
en etxera joan nahi. Gaez zinera joatea
erabaki genuen eta Gran Via-ko "Cowboy
de medianoche" ikustera abiatu ginen.
Ideia hau begi onez hartu zuen Montxok
etxera beranduago joateko aitzakitatzat.

Bederatzaiak aldera Plaza de España-
ra joan ginen. Jende asko zebilen bikote-
ak, atzeritarrak, umeak... Geldirik edo
begira zegoen edonor poliziatzat hartzen
zuen Montxok. Nik Inakiren bila joan be-
harra nuen eta plaza bertako Quijoteren
estatuan geratu ginen denbora guti barru-
rako. "Ven pronto, venir pronto" esaten
zidan Montxok eskua helduz eta estutuz.

Inakirekin bildu nintzenean, Montxo-
ren egoera larria azaldu nion. Gurekin
etor zedila bizitzera erabaki genuen, gure
artean larritasuna pasako litzaiokeelako-
an. Baina, behin eta berriro, ez zuen
onartu.

Frantziako gelditokirantz gindoazela,
restaurante oriental batetan geratu ginen
afaltzen. Plaza de España bukaeran dago
eta ez du kalerik. Behe aldetik bait du
zirkulazioa. Jende guti zegoen. Ez dut
inoiz jakin japonesa, txinoa, koreanoa ala
nongoa zen. Dene den, jaten den mahai-
etan gasezko sua dago erdi aldean eta
bertan bezeroek prestatu behar dute gor-
dinik dakarkioten janaria. Han, eta ardo
piska baten laguntzaz, lasaitu egin zen
Montxo.

Ondoren zinera abiatu ginen oinez.
Beterik zegoen. Uste dut Azul zinema
zela, Gran Via hasieran. Filmea atsegin-
garri gertatu zitzaigun. Eta hantxe. Han-
txe ikusi nuen Montxo azken aldiz, goi-
zeko ordubata eta erdietan etxerantz
zihoala taxi batetan. Bere erahilketa bai-
no bostzpasei ordu aurretik.

Montxo esku zabaltasunagatik hil
zen. Esku zabaltasun iraultzailea. Arris-
kua neurtu zuen eta guztia metikulosita-
sunaz, aztertutik aurrera egitea erabaki
zuen, berak ulertzen eta defendatzen zu-
en kausa iraultzaileagatik.

Montxo lurreko gizona zen. Esku
zabaltasuna eta sensibilitatea ezkutatzan
zitu. Ez ziren elkarriketarako garaiak.
Bidea luzea eta zaila zen; eta berak, argi
tasun osoz, bide iraultzailea hautatu zuen.
Bere bizia eta heriotzaren gainetik.

Oroituko al zara, Montxo, Donibane-
ko hitzaspertu haietaz; harrian eserita
ordu luzez aritzen ginelarik. Oroitzen al
zara Ziburuko portuaren sarreraz?

Oroitzen al zara, eroitzen, zerbezak
edaterakoan zuk beti Panachè hartzen ze-
nuela? Eta azkenik gelditzen ziren moz-
korrekin festak?

Eta Colliure, eta Machado eta oso
ona zen ardo gozo hura; herriko plazako
ardo gozo hura. Gogoan al dituzu guzti
horik?

Eta Rastzoroko paseo luzeak, inoiz
akabatzen ez ziren paseok? Beti zerbai-
ten edo norbaitenganako beldurragatik

ihesi genbiltzan. Bai. Eta Caseorro estatua-
tik aldameneko kaleetatik zeharkako ka-
rrera hura, Txakurrada zela eta... Gero...
gero zera komentatu zenidan plazara iris-
tean eta zerbezen tragu artean, halebria
inoiz ez zenuela zeure burua bizirik entre-
gatuko poliziari.

Eta hala izan da.

(Gartzeletik irten eta hurrengo egu-
nean barrera joan nintzen. Han zegoen zu-
re ama. Ez nuen identifikaziorik behar
Berehala ezagutu ninduen Carmen-ek. Hi-
tzak urri izan ziren; malkoak ugari. Elka-
rren arteko begiradak areagotu egiten zu-
en nigarra, baina gurearteko elkartasuna
ere bai.

Kanposantuan, lore sorta bat ipini
zuen norbaitek zure hilobian. Ikurriña
bat egiten zutelarik. Lorezko ikurriña bat.
Zure oroitzapena nuen gogoan. Eta niga-
rra bat batean irten zen. Nigar zotinka ha-
si nintzen, malkoak masailetik jeisten zi-
rela. Montxo, Poliki. Emeki. Ume bat be-
zala ekin nintzaion nigarrari. Baina ez nu-
en gerarazi. Ez. Bestalde ez nuela nigarrik
egin behar agintzen zidan zure oroitzape-
nak. Zuk eramaniko borroka eta zuk de-
fendatu zenuen Herria bizia eskeini zenio-
neko Herria zure erreleju gardenak dira.
Eta borroka hori jarraitu egin behar dugu.
Borroka hori geuk jarraitu behar dugula
esaten zidan zure oroitzapenak. Montxo!
Gure artean zaude. Gurekin zaude.

ION

@ berpizten

EGI-k eboluzio bat izan du. Eta askotan aipatu da. Ezagunena, EGI
BATASUNA izan da. E-B sortu baino lehen, beste abenturak izan ziren.
Hurbilena, 1969koa da. Urte honetan, Bizkai Buru Batzar-ek manifestu
bat egin zuen. Hartan "Pueblo Trabajador Vasco"-ren resistentzia onar-
tzen zen. Eta borroka harmatua ez zen kondenatzen. Handik sei hilabeta-
tara, Euskadi Buru Batzar-ek manifestu hori kondenatu egin zuen.

Hurrengo bi urteetan, EGI-BATA-
SUNA eratu zen. "Batasuna" horriak za-
baldu ziren. Hamairu guztitara. Puntu as-
ko ikuitzen ziren: euskara, inmigrazioa...
Bitartean, PNVren deisziplinaz arruntzen
zen. Frente Nazionala egiteko lana egin
zuten. Elkar-hizketa batzu ospatu ziren.
"Ama"-rekiko lokarriak hautsi ziren. Tal-
de hau E.B. bezala agertzen zen. Orduan ia
EGI guztia zen. Izena aldatu zuten, PNV-
gaindik arruntzeko.

E.B. ETA-rekin sartu zen kontakto-
an. E.B. barnean, joera desberdinak zeu-
den. Batzuek talde independiete bezala
jokatu nahi zuten. Beste batzuek ETA-re-
kin batera. Azken hauek irabazi zuten.

Besteak (a) famatua zabaltzen hasi ziren.
Kanpaina bat eratu zuten. Baina frakasa-
tu egin zuten. E.B. "Aitzina" (a) bezala
ez zen inoiz agertu, publikoki. ETA-rekin
batu zen azkenean... 1972ko Aberri
Eguna aurrera zihoan.

Talde politiko eta erakunde harmatu
batzuek ez dute politika informatiboa.
Hori esan da batzuetan. Beste batzuek
badute, ordea. Esenpluak ugari dira.

Off-ahots batek Manzanasko en hilketa
aipatzen du. Ameriketako egindako filme
ezagun batek. Hilketa horren egilea nor?
"Resistencia Vasca", han esaten zenez.

"Gudari" aldizkarian, "Txapela"-ren
hilketa ageri zen. Zer zen "Txapela"?
"Gudari" bat, aldizkaria egiten zutenen-

tzat. Euskal Erresistentziaren gazte bat.
ETA-ko militantea zela ez zuten aipatzen.
"Iharra" Urdazubian, eta "Mikelon" Le-
keiton hil zituzten. "Gudari"-koek ber-
din jokatu zuten. EGI-Resistencia Vasca-
koak zirela esan zuten.

"Gudari"n (a) hark askatasuna, aberria,
amnistia esan nahi zuela adierazi zuten.
Azkenetariko zenbaki batetan hori esan
digute berriro. Beste batzutan a ondoan e-
jartzen zuten; orduan Aberri Eguna esan
nahi omen zuten. Joku horren kontra ezer
gutxi egin zitekean garai batetan. Orain,
hitzerako eskubidea haundituz doa; eta ez
da bertute hoberena besteen ekintzaz ba-
liatzea.

mobilizazioaren eza

Joan zenean hiru gazte katez lotu zuten beren buruak opinioaren arreta Apalaren aferan gaine erakartzeko. Baina hemengo kaseta nagusiak ez du kasik fitsik hortaz aipatu edo biziki ahulki, bederen, zerbait errateagatik...

Antolatzeko indarrak

Azkenik Hegoko mugimenduetaz ohariturik hemengo partido politikoei, bertako taldeek hiru manifestazio egitea erabakitzen dute.

Orain arte zai egon badira kausa segur bat zegoelako zen, hots, hemengo jendek mobilizazioaren ezarengatik. Han horrenbeste jende elkartzen direlarik, herri oso bat, hemen hiru edo lau pertsona mugitzen hasten dira. Hori baizik. Izugarria da hemengo jendeak zonbat behar duen konzernatuak direla susmatzeko eta errealizatzeko. Politikaz beti dira beldur eta iheska ari; ez dira ohartzen, ere, hek onartutako politika baten barnean, jokatzen ari direla, gainera itsuki. Arrazoi hau ez dugu inoiz baztertu behar, manifestazio bat edo beste antolatu nahi izaten delarik. Beraz, ortziralean, hilaren 2an Baionan zen bat. Apalaren alde. Gero Hendai-ian, azkenik Donibane Lohitzunen.

Hiru mini-Manifestazioak

Donibanen, zinez, biziki jende guti bildu zen. Jende frangok erradioz Apala askatu zutela eta, aditu zuen eta etzuen jiteko beharrik ikusi. Ziburuko zubian zerbait egitekotan ari ziren, denbora labur batez hortik ibili, baina biziki fite zatituz ziren, bakoitza beren aldetik abiatuz.

Hendaiako manifestapen irrigarria-

goa izan zen.

Beti edo maiz bezala, manifestazioa bultze geltokitik hasi zen. Zorigaitzez Hendaiako antolatzaileak etziren han (nolako antolaketa... berriz pertsatzeko eta ikusteko) baina jende pillo tiki bat elkartu zen eta geltokiaren aintzinean den pattrarra gora igoiten hasi ziren. Bat batean CRS bat irtetzen da, harriturik zen! zer egiten du jende honek hemendik? jadanik hemen?

Etzen ontsa bestitua, segur aski ohetik itzartu gabe jalia, beste CRS-en xeka joan zen, besteak ere ontsa loak harturik zirelarik. Baina zer? CRS-ak ere beren lana egin behar dute, ez? Eta sekonda batzuetan han ziren prest jendea galerazteko, nahiz eta batek edo besteak kaskoa biziki tente eta xuxen ez eraman, han ziren pareta bat bezain sendo. Segur aski CRS gehiago zen, manifestatzaile baino eta beraz... zertarako borrokatu?

Baionan ere CRS-ak beren estrategiazko ponduak hartuak zituzten eta manifestazioa hasi bezain laster blokatu zuten eta manifestatzaileek etzuten pausa haundirik eman ahal izan. Hor behar bada berrehun bat elkartu zen.

Harturik zirela ikusirik gazte batzuek "Eugenie" zubitik ihes egin dute, han zirkulazioa blokeatu nahiz. Beste talde batzuek Thieres karrikan berralkartu ziren, hor ere CRS-en parean. Azken hauk ez dute fitsik egin, ez dute jo, hek ere zai ziren. Pertso-

na batzuek komisariat gelarazi eta preso altxatu dituzte. Gazte bat ere, harrapatzerakoan, bere burua defenditu zuelako, jo zuten.

Altxatutako pertsona artean ba zen Abeberri, hark Sud-Ouest kasetari eskutitza bat bihali die; hona zer dion:

"Mikel Apalategiren defentzaile eta laguna izanik, Baionan haren askatasunerako egin zem manifestapenean nintzen. Manifestazioa berehala gelarazia izan zen; nahiz eta antolatzaileek ez eta manifestatzaileek ere, ofizialki ukamenik atxeman.

Beren iritzien erraiteko eskubideaz baliaturik, karriketan talde batzuek ibiltzen zen. Thiers karrikan, kasik nihor etzela tenore hartan, gendarmak bakarrik ziren, pertsona batzuek preso altxaturik; horien artean ni nengola. Nihork etzuen ihes egiteko nahirik erakutsi. Poliziaren komisariako gela handirat eraman ginduten. Uniformez ziren funtzionarioek. baina matrikularik gabe, gure identitateak hartu zaukuten, beste polizi eta RG(resignements generaux) batzuk ere han zirela. Hauk ontsa ezagutzen ninduten. Nitaz okupatzen zenak ere nere izenez deitu ninduen. Nere identifikazioa egina zen beraz. Joan nahi izan nuen. Polizi batzuk hartu eta ez ninduten abiatzen utzi, batek ere aurpegian jo ninduelarik. Hortik geroztik biziki ordu txarra pasatu izan behar nuen, eta ondorioak biziki lanjerosak izan ziratekeen. Gradua zuen inspektur batek beldurtu nahiz, karrika ari zen. Beste batek ere, beti matrikularik gabe, harrapatu eta bere gataskean ukabilkatu ninduen kokotsean.

Eta, oraindik biziki garraantzizkoagoa, poliziak kanpoko hiru pertsoneri sartzen utzi diete. Pertsona hauk beren karrosak (manifestazioarengatik) hautsiak edo endmaiatuak zirela kexu ziren. Pertsona hauk nere gainean jauzi egin dute ni joteko xedearekin, Bi horietarik bat ontsa moskorra zen.

Bakoitzean, hamabi bat polizi nintuen begira, trufazka ari. Azkenean, nihauk eskaturik, bi poliziek gelarazi zituzten.

Hau guzia jakinarazi nahi dut. Garrantzizkoa delako, uste dut. Beste bat ez dela berriz hortik pasatu beharko espero dut. Poliziei biztanleen errespetoa eta beren beharrak bete dezaten gogorarazi behar diegu.

Besterik ez.

Agur bat".

Abeberriren eskutitza dugu demokrazia baten (beti: liberté-égalité-fraternité, ez ahazteko) metodoen lekuko.

Breitoindar batzuek ere manifestazioan ziren. Hauk erran daukute, nola Britainian pertsonak preso altxatzen zituztelarik, fitsik erran nahi ez dutenean: torturazten zituztela. Torturazten, bai, hori da: Harritzekoa ote?

Demokrazia edo faszismoa, non da beraz zinezko liferentzia?

KUKUSU

BEU PARA EUSKAL PRENTSA

EZ ZEN INOR IZAN

Ostegunean, hilaren 8an, Donostian egin zen manifestazioak zer esanik eman du. Ez da gutxiagorako ere. Manifestazioari kontramanifestazioaz erantzuntea eta bi taldeen artean iskanbila gogorrak izatea —kolpatu eta guzti—, Donostian izan ziren neurrian, gauza berria dugu azkenaldian behintzat. Eta indar politiko gehienek beren iritzia eman dituzten arren, ez dirudi asko sakondu dutenik esplikazioak ematen. Xehetasunak alde batera utzi eta gertatura nola iritsi zen aztertzen saiatu gara, iritzia iritzi eta ikuspegiak ikuspegi direla kontutan izanik noski.

Hilaren 8ko manifestazioaren eragileak PSOE, PCE, PNV eta DCV izan ziren hasieran. Gero beste indar batzuek, ezkerreagokoak ere, konbokatoria horrekin bat egin zuten, nahiz eta batzuek deia ez zinatu. Beste batzuek aurka azaldu ziren argi eta garbi.

Ekinaren helburua: parlamentariaren gestioari babes ematea. Konsignak: autonomia eta autonomi estatutua besterik ez. Alderdien ordenazaintzaileak, beste gauza batzuen artean, hori bete zedin.

Manifestazio honen eragileek azkenaldian, Donostian behintzat, egin diren beste guztien aurka azaldu izan dira, gogor salatuz. Eta manifestazio hoiek ia astero izan dira, —uztailaren 23ko Perturberen omenezkotik hasi —lehenagotik ez kontatzearren— eta hilaren 3koa arte, uztailaren 30ekoa, abuztuaren 19 eta 20ekoak... Eta geroz eta jende gehiago bilduz joan dira gainera.

Guzti horren aurrean alderdi "maioritario" hoiek kontra azaldu ziren, agiriagotan edo izkutuagotan. Berdin Askatasunaren Ibilaldiaren eta honi bukaera eman zion Herri Egunaren aurrean ere.

Beraz, herri mobilizazioei kontrajarririk zeuden alderdi hoiek

Baina mobilizazio hoiek gero ea indar gehiago hartzen ari ziren eta PSOE, PNV, etabarrek beren indarra ere, ekainaren 15eko hauteskundeetan jaso zutena oraindik eskutan zutela edo azaldu nahi izan zuten (manifestazioaren helburuak hori aiderazten du). Horregatik konbokatutako bide zuten hilaren 8ko manifestazioa. aipatu helburu eta moduekin.

Konbokatutako bai, baina alderdiren batzuei deitu bazieten ere prestaketara, ez guztiei. Adibidez, HASIk, irailaren 1-an ateratako agiri batetan bera ez gomitatzea salatzen du.

Denak beren onetik aterata

Honela, hilaren 8a iritsi zen eta jendea kalera atera zen. Bai alderdi eragileei jarraitzen zitzaizkionak, baita nahiz eta manifestazioaren helburu nagusi —parlamentariaren babesa— eta moduekin ados ez zeudenak, baina manifestazioan parte hartzeko asmotan zirenak, eta erabat kontra zeudenak ere bai. Aurreko egunetik usaitzen zena —iskanbilak izango zirela, hategia gertatu zen, baina inork uste baino gogorrago. Manifestazio ofizialari beste batek eman zion aurpegi. Hortatik aurreratik denok dakitzagun gertaerak.

Manifestazio horren aurrean zein zen jokabide jatorrena, erabat ados ez zeuden aldetik edo argi eta garbi kontra zeudenetik, gu ez gara inor hori esateko. Posibilitate desberdinak zeuden. Ez parte hartu, edo manifestazioan sartu eta ezarritako mugak gainditzen saiatu espresio libertatea inposatuz edo eta batzuek hartu zuten bidea: manifestazioari kontra egitea.

Kontramanifestazioaren jokabidea momentuan ez zela positiboa izan, ezin uka. Baina hortik, gehienek esan duten bezala, "probokadoreak" izan zirela esatea... (Beti norbaiti ezarri behar errua). Egia esan, gertatuaren funtsa bereziki ma-

nifestazioa nortzuk eta nola konbokatutuzutenean dagoela dirudi. Bestela, nola uler daiteke bost egun lehenago, hilaren 3ko manifestazioa, apenas iskanbilarik gabe gertatzea eta 8koa berriz hain zaratatsua? Eta honek ez du izan nahi noski kontramanifestazioaren jarreraren justifikazioa.

Bestalde, manifestazioaren antolatzaileek ere ez zuten asko egin batasuna eman zedin. Ejemplo bezala, estrainatuak, Monzon eta beraiekin zihoan jendea aislatzea.

Kontramanifestazioaren aldetik ere geroz eta gogorrago joan ziren: jende asko itsuturik zegoen eta bere agresibidade guztia askatu zuen.

Eta gehienek artean izugarritzko frustrazioa nabari zelarik, manifestazioa bukatu ondoren ere iskanbilak jarraitu ziren taldekien artean.

Gertakizun hoien aurrean alderdi gehienek — eta batipat zuzenean inplikaturik egon zirenek— eskuak garbitzea besterik ez dute egin. PCE, PSOE, PNV eta DCVek amorraren amorrutik eraso diete kontramanifestazioari eta ongi aprobetxatu dute gainera ezkerre despresiatzeko.

Kontramanifestazioan, itxuraz behintzat, jendea zutenak, argi eta garbi hori rekonozitu ordez, aitzakiak besterik ez ditzutze eman, getakizunetan sakondu gabe; hori kasurik onenean, hau da, jende guztiaren bistan zegoena ukatu ez dutenean.

ELIXABETE GARMENDIA

Zenbatgarren semea duzu Migel Anjel?

– Lau anaietatik bigarrena duk.
– **Zuen familian zer pentsakera dago?**
– Gu euskaldunak sentitzen gara, abertza-leak.

– **Noiz nabarmentzen diozue Apala-ri euskalza-letasuna?**

– Ataunen, eskolatzean berehala kontura-tzen da edozein gazte beste hizkuntza bat ezarri nahi diotela, beste pentsakera bat; eta urteak pasatzen hobeki ikusten joaten da Euskadiren zapalkuntza.

– **Apala ETAn zegoela organizatua ihes egitere-koan. Zergatik uste duzue sartu zela?**

– ETA zelako zapalketa horri hobeki eran-tzuten ziona.

– **Noiz eta zergatik egin zuen ihes Apalak?**

– Aiako jaietan, orain dela 3 urte, CAF-eko ekintza ondoren. Herri guztia zerka-tua izan zen eta kontrol batetan katxea-tzean goardia zibil bat hil zuen ihes egitea-rran.

– **Familian beti izan duzue deteniturik?**

– Bai, anaia zaharrena, eta horrez gero, ezer gertatzen denean detenitzen dute.

GAINEAN EZPATA IZANIK

APALAeren askatasun probisionala lortua dago. Baina ez bere "errefu-jiatu" paperak. Nahiz eta OFPRA-ko ordezkariak esan babes politikoen lorketarako inolako oztoporik ez zutela ikusten, nahiz eta bere argazkiak eta familiako zenbait datu emank izan, "errefujiatu" paperak ez zaizkio iritsi. Kezkak jarraitzen du. Urriaren 14a ez dago hain urruti eta zer gerta-tuko den jakitea ez da hain erraza.

Elkarrizketa hau azken juizioa egin baino lehen egin dago. Gu kezka-tuak aurkitzen bagara, familiakoak askoz gehiago. Beraiei hitza ematea, ja-san dituztenak agertzeko oso egokia iruditu zaigu. AMA eta bere anai Mi-gel Mari-rekin hitzegin dugu:

– **Hauteskunde aurretik hamar euskal errefuji-a-tu Porquerolles uhartera eramanez dituzte. Mi-gel Anjel ondorengo egunetan harrapatzen du-te Hendaian. Nola jakin zenuten berri hori?**

– Telefonoz deitu ziguten herbestean diren herritarrak.

– **Hauteskunde aurrean, familian, jokabidea zer izan zen?**

– Ez zuten botorik eman, amnistia osoa eta askatasun demokratiko ezagatik eta 11 errefujiatu Porquerolles-en zeudelako.

– **Zer nolako pausoak eman zenituzten ondo-ren horren berri jakiteko?**

– Familiako batzu Donibanera joan ziren abogaduekin hitz egitera.

– **Mugan deteniturik Donostiako Komisariara eramanez izan ziren. Zergatik?**

– Bildurtzeko, eta, bestalde, abogatuak eta beste jendeak zer zioten jakin nahi zutelako.

– **Hauteskundeak pasa ondoren Apala Porque-rolles-en uzten dute bakarrik...**

– Ibarraren bahiketa konpondu arte. Mi-gel Anjel-ek frantses polizia adierazi zion brzala ez zeukan Ibarraren kasoan zer ikusirik, eta hori Espainiako gober-

nuak bazekien. Hala eta guztiz ere aurrez eraman zuen kanpaina Apala buru hartuz eta nahiz eta inolako frogarik ez eduki, bere askatasuna ukatuz, Porquerolles-eko uhartean uzten dute.

— Hilabete espetxean eduki ondoren Espainiako Gobernuak Apalaren estradikzioa eskatzen du, puntu hauetan arrazoituz: Beasaingo gardiazibilaren atentadua, eta lbarraren bahitzea eta heriotza. Zer derizkiozue?

— Hau dena inolako frogarik gabe, delinkuente komun bezala agertuaz. Frantziako gobernuak ez daukalako preso politikoaren estradizioa onartzerik. Horrela justifikazio bat badu tribunalean juzgatua izateko eta ondoren baietz ala ezetz, giroa ikusirik, erabakitzeke.

— Apalak, komunikatu baten bidez, gose greban hasia erabakitzen du. Zer arrazoi agertzen ditu?

Bere gose greba, espainol gobernuarekin bat eginik, frantses gobernuak hartu dituen neurri zanpatzaileen, eraman diren manifestazio eta herriko mobilizazioen eragin bezala serbi dezala nahi du, Gobernu hauen nahia, bi estatupean daudden herri eta nazio zapaldu bezala, daraman borrokaren aurka eginiko hauzia hain zuzen ere.

— Abuztuaren 2-an Aix-eko "Palais de Justice"n Apala juzgatzen dute. Zer sentidu du hau izateko?

— Hauzia ez da soilki Apala-ri egiten, bere borroka errepresentatzen duenari baizik. 1970.an Burgosen; 1975-koan Txiki eta Otaegiren erahilketa; Martxoak 3 Gasteizen; Amnistiaren Asteko hildakoak eta orain 1977ean Aix-eko hauzia Euskadiri eginga da. Terrorismoaren bidez, Euskadik, herri zapaldu bezala, daraman borrokaren aurka eginiko hauzia hain zuzen ere.

— Hi, Migel Mari, juizioan egon hintzanez gero, zer iruditu zitzaion Apala eta bere abogaduen postura?

Apala-k Esukadiren borroka jarraituz, hauzian euskaraz bakarrik mintzatzea erabaki zuen: "Ni ETAKoa naiz eta politikoa". Bere abogaduak, tribunalari begira zera esan zioten: "Zer zerate kaskagorak, ala kaskagorak izan nahi duzue? Ez al duzue ikusten (kanpoan zeuden jendearen oihiak entzuten ziren "borrokalari kalera" "Apala herria zurekin") herria dela, nazioa dela oihiu? 15.000 telegrama eta 8.000 tarjetek (mahaien gainean jarriaz) "Apala politikoa da: "Apala Abertzale sozialista da" "Apala herria zurekin" esaten dute. Zer nahi duzue geihago?

Tribunalari garbi adierazi zioten Apalaren abogadu defendatzaileak eta testiguen Apala politikoa zela; ETAKo militantea zenez, bere borroka Euskadiren zapalketa eta zanpaketaren aurka izanik Euskadi Askatu eta Sozialista bat lortzeko.

— Hauzia bukatu eta zortzi egunetara erantzun eman zuten, bi hilabete luzatzen zela erabakia esanez. Zergatik uste duzue egin zutela hori?

— Garbi dago, denbora honetan dagoen giroa beren alde jartzea nahi zutela, borroka hoztuko zela pentsatuz eta ondoren, nahi zuten bezala, estradikzioa emanaz.

Mehatxurik jaso al duzue?

Bi mehatxu jaso ditugu familiakoak "konejuak bezala hilak izango ginela" esanaz.

— Biltartean, Apala gose greban jarraitzen da, hilaren 15erako 18 kilo galduak dituelarik. Nola jarraitzen du Euskadin zehar eramaten ari den borroka?

— Irratiaren bidez jakiten du Euskadin zehar dauden mobilizazioen berri. Interes

handia du kanpoan gertatzen denaz, bide bakarra dela Euskadiren Askatasuna lortzeko, uste baii dut.

— Zuek berri gehiago daukazuenez, nola ikusten duzue gauza?

Euskal Herriak bere gudariak ez dauka ahazteko; aitzitik, borroka gogorak eraman ditu bere gudarien alde: Burgos, Txiki eta Otaegi, Amnistiaren Aldeko Borroka etabar. Herria ez dago prest, Apalaren estradikzioa ez du onartzen, amnistia osoa eskatzen du eta, bere borroka bidez, lortuko duela zihur gaude.

— Zer pauso eman dituzue Apala egoera hortan dagola ikusirik, mediku aldetik hobeki begiratu izateko?

— Ahaleginak egin ditugu hospital batetara eramateko, baina alferrik. Bestalde, Euskadiko eta Frantziako mediku batzuek komisio bat egin zuten bera ikusteko bainan hori ere ez zen lortu.

— Apala hil zela eta antzeko hotsak entzunak izan ditugu. Nola jakin zenituzten?

— Bisita izan eta handik ordu betera Migel Anjel hila zela entzun genuen Espetxera joan ginen zer zen jakin nahian baina ez genuen berehala jakin egia ala gezurra zen.

— Atzo Apalarekin egonak zarete. Nola aurkitu duzue eta zer esan dizue?

— Egoera larrian aurkitu dugu. 35 egun gose greban, 21 kilo galdu ditu. Berak esan digunez, bere egoera larria izatera iritsi zen eta, bere buruaren kontrola galtzean, zerbait eman ziotela dio, bertan geldituko zenaren beldurrez.

Estomauko min haundiak ditu eta mareoak ere bai. Moral handia dauka, eta asteartean askatzen ez badute, gose greban jarraituko dela dio, askatasuna lortu arte.

— Ezer gehiago esan nahi duzue?

— Migel Anjelen gogoia den bezala, ahatik eta jendea gehien etortzea asteartean Aix-ko hauzira eta, bestetik orain bezala borrokan gogor jarraitzeko Apala ez ezik borrokalari asko badela, oraindik espetxean.

IPAR EUSKALDUN BATEK IKUSITA: Dirudienez Iparraldeko zenbait agintari konturatzen ari da Euskal Herria bat dela eta, batasuna praktikan jartze arren bien arteko harremanak sendotu egin behar direla. Garbi jakin gabe, Iparraldeko zenbait deputatuk —Dubosco, Inchauspe, Poulou e.a.— Donostiako diputazioari egina dioten bisita hildo horretan jartzen ausartzen gara. Bisitaren helburua sal neurriaren konparaketa bat egitea zen. Diputazioetik irtetean Ipar euskaldun batekin topatu ziren: "Zer, Euskadi egiten: "MEU" (farrez deputatuak).. "Zer nahi gizaz, beranduegi iritsiko zaizte..." "MEE—MEE—MEE"

FRANTZIAREN DEMOKRATIKOTASUNA. "Region Aquitaine" deritzen deneko Nekazarien Bilerak Nagusia ospatu behar zen Agen-eko herrian. Beste gauza batzuen artean "taxe de resorbtion" —(nekazari bakoitzak 2 zentimo ordaindu beharra, esne litro bakoitzagatik)— onhartzea ala ez eztabaidatu zen. Dakigunez —eta zoritxarrez— Iparraldea "Pirinees Atlantiques" en barruan sartuta dago, eta eskualde honek bidali zituen ordezkarien artean bost euskaldun joanak dira bilera hortara.

Euskaldun hauek eskaera konkretu batzu zeramatzatzen, eta eskualde bezala espresatzea zen garrantzitsuenak. Bere mozioan "Taxe de resorbtion" en aurka agertzen ziren, nagusiek ordaindu behar zutela adieraziz. Bestalde, Euskal Herria bat denez Hegoarekin harremanak haunditzea nahitaezkoa ikusirik, eta Espainiako gobernuak Merkatu Batuan sartzeko posibilitadeak dituenek, hau, gaur egun, nahiko erraza zela, adierazi zuten.

Baian, Lauga jaunari — President du Syndicat Departamental— eskaera hauk presentatu zitzaizkionean, demokrata jaun honek berak ordezkatzeko duen sindikatoaren izenean, ukatu egin zien hitzegitea euskaldunei.

URBANISMOA NOREN ESKU? Astelenean hilaren 12an, gauetz, Euskal Herriko Arkitektoen Elkargo Ofizialak deiturik, Hirigintzako Komisia Probintzialen berritzeari buruzko mahai inguru bat ospatu zen. Beste batzuen artean, Hauzo Batzarrek, Alderdi politikoak, zenbait alkate etab., han zeuden.

Lehen esan zena, hil honen 7an bukatu zela proposamenduak egiteko epea. Honegatik, eta denbora gutxi zegoenez, Elkargoak landutako proposamendua bidali zen: Mahaiko batek, ondoko puntu hauk lortu nahi zituztela adierazi zigun: 1) Herri guztiak aldakuntza eta erabakiak hartzea; 2) Hirigintza lan honetan, esperientzia motza dela eta gainera alde bakarrek; 3) Egoera politikoa gogoan izan bear genduela eta 4) beren eritzien punturik garrantzitsuenak hauk zirela: demokratizazioa, deszentralizazioa eta herriaren kontrola.

Gobernuari bidalitako proposamenduan esaten denez, erabakiak hartzeko ahalmena, hau da, ahotza eta botua izango dutenak, probintziko gorporazio lokaletako errepresentanteak bakarrik izango dira. Hauzo Batzar, alderdi politiko, asanblea popular, profesional elkargo, etabarrek boza bakarrik izango dute erabaki hartze honetan, gaztelaniaz esaten den "derecho de pataleo" bakarrik.

Neurri honen kontra, batez ere zenbait Hauzo Batzarretako presidente gogor azaldu zen. Ikusirik han ez zegoela posibilitaterik erabaki bat hartzeko, Elkargo Ofizialak bidalitako idatzia babestea erabaki zen, nahi zuten alderdi, batzar, etabarrek; idatzia bera ez bazen ere, bere zentzua.

Ikusiko dugu zertan geratzen den bai Gobernuaren erabakia, bai Elkargoarena. Hauzo Batzar eta beste erakunde guztiak ere lanean jarri beharko dute herriaren kontrol hori nori ezarri erabakitzeko.

ABUZTUAREN 29AN EZBEHARREZ HIRI ZEN LAZKAOKO ANDEREÑO JONERI:

Haizeak eraman digu
maite genuen irripar alai.
Zergatik aldegin duzu,
behar zintugun eta...?
Lore beltzik ez genuen nahi,
Zu nahi zintugun lore.
Elkarrekin gindoaizen
eta non zaude Jone?
Maite zaitugunok
ezin dugu sinistu

utzi gaituzunik.
Uzi gaituzunok
sinisten dugu
ez gaituzula utzi,
gurekin zaudela
nahiz eta
gurekin ez bizi.

Zure lagun guztien izenean:

JOXEANEK

EZJAKINTASUNAREN PREZIOA. Irratian entzun dugunez, beste "beata" bat gehiago izango dugu. Italiarra izatez, emakume honen bertutea haxe da: "aborto terapéutico" ez onhartzeagatik, haurra egitean bizia galtzea. Ez dugu hitz bat ere asmatu. "Radio Nacional" ean antzuna dugu. Par egiteko gogoia ematen du, negar malkoak izkutatzearen. Hogeigarren mendean, "Concilio Vaticano" eta hainbeste pauso eman ahal izan duen Elizak emakume gaixo baten ezjakintasuna honela zabaltzea. Bizia arrazoi honegatik galdu zuela ziur bait gaude!

NOIZ ARTE?

Miren Illaramendi, ondarrabitarra, aurtengo maiatzaren 28an kontrol batean harrapatua izan zen. Bere ezagun batzu Loiolan detenitu zituzten lehergailu bat kentzen ari zirelarik.

Donostiako gobernua izan ziren interogatoriak. Ordu laurden bat eduki zuten "bañera"n galderak hasi baino lehen, iritsi eta berehala.

Goardiazibilek Martuteneko gartzelara, bera eta bere lagunak, eraman zituztenean, bide guztian iraunka eta kolpeka aritu zitzaizkien. Gartzelako sarreran berriro ere kolpeka hasi ziren, eta garbi agertzen zieten bere asmoak "egunen batean gartzela okupatuko dugu eta bertan garbituko zaituztegu", "ez zerate gartzelatik bizirik irtengo" eta antzekoak. Momentu latz honetan gartzelako funtzionarioak behartuak ikusi ziren goardiei fronte egitera.

Miren gartzelara eraman zutenean ez zegoen beste emakume politikorik Bera eta beste hiru preso sozial bakarrik zeuden.

Uztailaren azkenaldian, etxera abisatzeko astirik eman gabe, Donostiatik atera zuten. Madrilerantz. Lehen gaua Burgos-en igaro zuen, eta hurrengo egunean Madrilgo Yeserías-era heldu zen. Hara heldu arte ez zuen posibilitaterik izan etxekoei abisatzeko non zegoen eta, noski senideak ez zuten ezer jakin berari buruz, gaoardiazibilen eskuetan zegoela baizik.

Yeserías-en ere ez zegoen beste preso politikorik eta, gartzelako direkzioa edo beste norbait ahalegindu zen Miren-en aurkako gezurrak zabaltzen. Gezur haien ondorioz, giro gogor batetan bizitu zen. Nahiz eta preso politikoen eskubideak eskatu (bere galerian jartzea, e.a.) ez zituen lortu. Xomorro bat aurkitu zuen, "kasualidadez" Yeserías-en eman zioten lehenengo janarian. Itxuraz, "ezezagun" batzu bere aurka ari ziren.

Abuztuaren hasieran beste bi preso politikoko sartu zituzten —GRAPO ko bi emakumezko—. Torturatuak. Bere bakardadea bukatua zela pentsatzen hasi zenean, egoera politikokoak (APALAren arazoak) bultzatu zuen gose greba bat egitera. Berriz ere "aislamendura" gizor geletan egoteara...

Juezaren aurrera eraman zuten abuztuaren erdialdera. Bere kargoak ukatu eta torturak salatu zituen. Baina juezak ez zuen askatasuna ematea erabaki. Zigor gelan igaro zuen abuztu guztia eta, berriz ere egoera normaltzen hasi zenean, beste traslado bat zian zuen. Martutenera.

Traslado hauetan beti goardiazibilekin joan izan da eta beti arainen artean ("puta". bat ote zen galdetuz, e.a.)

Martutenen, berriz, bakardadea. Prea politikorik ez dago. Eta bere buruan galdera asko: Zertarako balio du juezaren aurrean egia esateak, ez baldin badu kasorik egiten? Zertarako eraman gaituzte Madrilerara eta berriz ekarri?

Oraindik barruan

MARTUTENE:

"Carabanchel"etik ekarri dituzte 5 preso politikoko euskaldun: Luis Fernandez, Joseba Esnal, Jose Antonio Galparsoro. Juan Mari Wangeneberg eta Santy Urzelay. Berriz ere zigor geletan sartu dituzte (4 eguneroko zigorra) Astelehen honetan, hilak 12, bukatuko dute, baina Luis Fernandez-ek ostiral arte igaro beharko du.

Barruan jarraitzen dute: Franzisko Aldanondo Badiola, Juan José Torregaray Jose Luis Artola, Emilio Jose Olivares Zorruketa, Jon Tubet Abasolo, Kepa Undirraga eta Luis Ramos Arenal. Orain sartu dituzte Jesus Rebolleda eta Juan Manuel Acosta —dirudienez FRAP-ekin zer ikusia dutenak—.

BASAURI

Xabier Larena, Pedro Trueba Euba, Eduardo Menendez Loizaga, Jesus Lorenzo Merino eta Alberto Ruiz de Asua. Jose Ramon Uribe eta Joseba Egireun.

CORDOBA:

Marioano Blanco Chivite, FRAP-ekoa, 1975-ko Uztailaren detentua, heriotz zigoretik konmutatua.

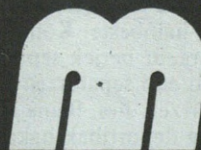
BURGOS:

Carmelo Bouza Ladrero eta Juan de Dios Cuadras Caravaca, GRAPOkoak.

BAIONA:

Iñaki Gracia eta Hilario Urbizu.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

**miner
donostia**

☎ 41 22 72

**LANGILEEN
KOOPERATIBA
ELKARTEA**

B/ Landeta, s/n Urrut. 812940 (3 hari)

AZPEITIA (Gipuzkoa)

preso sozialei galdezka

Uztailaren 29-an "consejo de ministros" bat ospatu zen. Bertan, aldakuntza bat onartu zen: penitentiari instituzioetako arautegiaren aldakuntza. Baina ez da ofizialki agertu hil honen 2rarte.

Penitentiari erregimen honek funtzio asko ditu. Horietatik bat hau da: presoak gizartetik kanpo ez aurkitzea. Hori esaten dute. Baina honetarako aldakuntza batzu behar dira. Preso soziala klasifikatu egin behar da. Orain arte ez zegoen epe bat klasifikazio egiteko. Orain bai. Epea 45 egunetako izango da. Orain "cárcel abierta" espetxeak ugaritu egingo dira. Oraingo bost "cárcel abierta" bakarrik daude Estatuan. Espetxe hauen helburua hau da: presoak kanpora ateratzea. Egunez lanera joatea eta gauez espetxera berriro, lo egitera. Irteera hau desberdinak dira: 4 ordu, 48, 72 eta batzuetan aste batekoa. Presoaren konportamendua ikusi behar da. Irteera hau sari bezala ematen dituzte. Jokaera, disziplina ona badute eta lana egiten badute. Zigorra gutxitu egingo da: 40 egunetatik 16 egunetara. Bisitetarako intimitate gehiago izango etab.

Aurrerakada bat da puntu hau aldatzea. Baina gauza asko lehen bezala daude. Eta gauza oso inportanteak gainera. COPEL-ek aldakuntza eskatzen zuen. Penitentiari instituzioen arautegiaren aldakuntza. Baina ez azaletik. Azaletik bakarrik aldatu bait dute arautegia. Borrokan aurrera jarraitu behar dute, noski.

Ondoren elkar-hizketa bat eskeintzen dizuegu. Iruineko espetxean preso egondako batekin.

G-- Nondik pasa zara?

– Toki hauetatik pasatu naiz: Iruinea, Donostia, Bilbo, Madril, Zaragoza, Teruel, Guadalajara, Zamora, Burgos eta Gasteiz.

G-- Zer da gartzela zuretzat?

– Gartzelan gauza asko ikasten dira. Baina batetik bat ez dakitzazun gauzak. Lehen aldiz sartu nindutenean gartzelan, ez nekien auto bat irekitzen. Ezta ere konduzitzen. Ordutik sei aldiz sartu naute gartzelan. Eta kasu guztietan, autoak lapurtzeagatik eta ilegalki konduzitzeagatik.

G-- Nola bizi zara? erregimena, funtzionarioak, palizak. Funtzionarioak laguntzen zaituztete? Funtzionarioek borroka egin dute; bere eskubideen alde.

Gartzela gehienetan erregimena oso txarra da. Hirugarren mailako gartzelatan ez hainbeste. Komunikazioak oso txarrak dira. Bi berjek separatzen gaituzte; bi metro edo separatzen gaituzte. Liburu batzu sartzen dira. Baina aldizkariak ez. "Hola" eta deportibak bakarrik ikusi ditut. Sanital erregimena izugarri txarra da ere. Palizak ikaragarriak dira. Benetako erahilketak dira. Nik inkesta bat egingo nuke. Teruel-en 1974-tik 76-ra egon diren presoaren artean. Toki batzuetan izugarriak dira: Teruel, Ocaña, Zaragoza, Zamora, Bilbo.

G-- Funtzionarioak, erregimenaren base bezala. Txibatoak. Presoaren degradatzea...

Funtzionarioek ez dute honetaz hitz egin nahi. Txibatoak lan haundia egiten dute. Txibatorik gabe funtzionarioak ez

dira azertaz enteratzen. Funtzionarioek, ere Gartzelako Arautegia aldatzea eskatzen dute. Redentzioa justua iruditzen zait. Indulto bereziak ez ziazkit gustatzen. Asakatasun probisional ere ez. Familiarik ez dute askok; lagunik ere ez. Horregatik zigorra beteko dute hauek. Nahiz askatasun probisional eman.

Zuzendariak faltsoak dira gehienetan. Promesa asko egiten dituzte. Baina gero ez dituzte betetzen. COPEL agertu ondoren asko nabaritzen da. Iruinean bederen. Eta beste gartzelatan uste dut baita.

G-- Lana. Presoaren esplotazioa. Estatuak ez du dirurik gastatzen gartzelarako. Medizina ere gartzelan egiten dira. Gainera esplotatu egiten du presoak. Lan asko egiten duzue tallerretan: baloiak, loreak, etab. Zenbat kobratzen duze benetan? Eta zenbat prometitzen dizuete?

– Estatuak ez du ezer galtzen. Medizina Nafarroako Hospitalak ematen ditu. Beste gartzelarako Seguridade Sozialak. Presoen esplotazioa izugarria da. Nik inkesta bat egingo nuke. Zenbat lan egiten duen presoak. Eta zenbat kobratzen duen.

G-- Bereizkuntza bat dago "gradutan". Hori ejiitzen du Gartzelako Arautegiak. Baina ptaktikan ez da betetzen. Zer iruditzen zaizu?

– Graduzko bereizkuntza ez da betetzen. Bereizkuntza hau tontakeria bat iruditzen zait. Gainera edozer gauza egiten dute. Nik ez dut hau ulertzen: 17 urtetako preso bat (moto bat lapurtzeagatik) atrakadore, asesino eta bioladoreekin batera eramatea.

Carabanchelen, 16 urtetako preso bat ikusi zuten 7garren galerian. Galeria hau haundientzat da. Mutil horren fixtan 21 urte jarri zizkioten. Bestela reformatorioan egon behar luke. Eta horrela gartzelan.

G-- Komunak/Politikoak. Ze diferentzi daude? Alderdi politikoek ze postura dute?

– Nik ez dut diferentziarik ikusten. Guztiok preso gaude. Guztiok batera gaude. Elkarrekin bizi gara. Politikaz ez dut asko ulertzen.

– COPEL. Zer iruditzen zaizu? Zer da COPEL?

– COPEL presoaren organizazio bat da. Presoen familiarrak badaude baita. Oso ongi dago eratua.

G-- Kanpaina bat egon da COPEL-en aurka. COPEL-ek erakunde harmatu bat omen du. Eta gartzelatan bonbak jarri omen ditu.

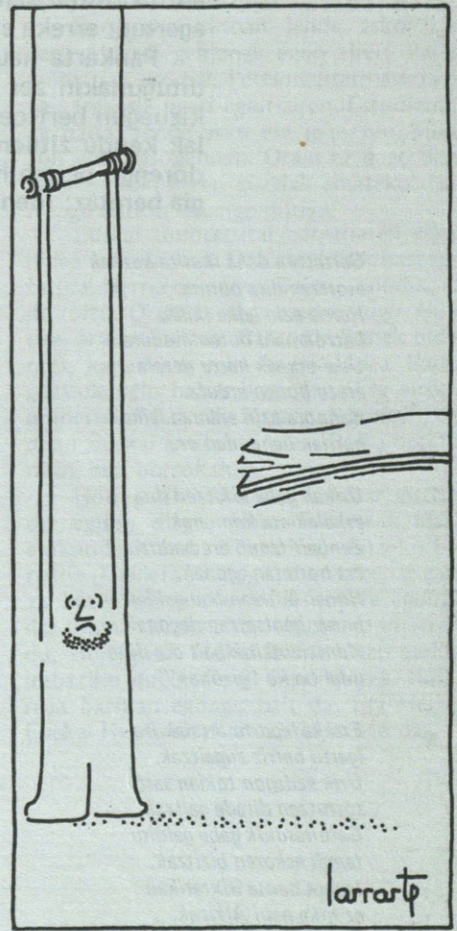
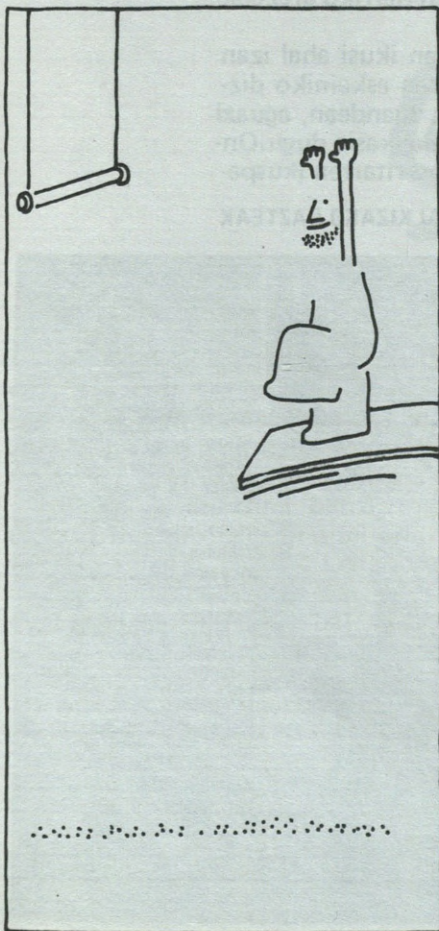
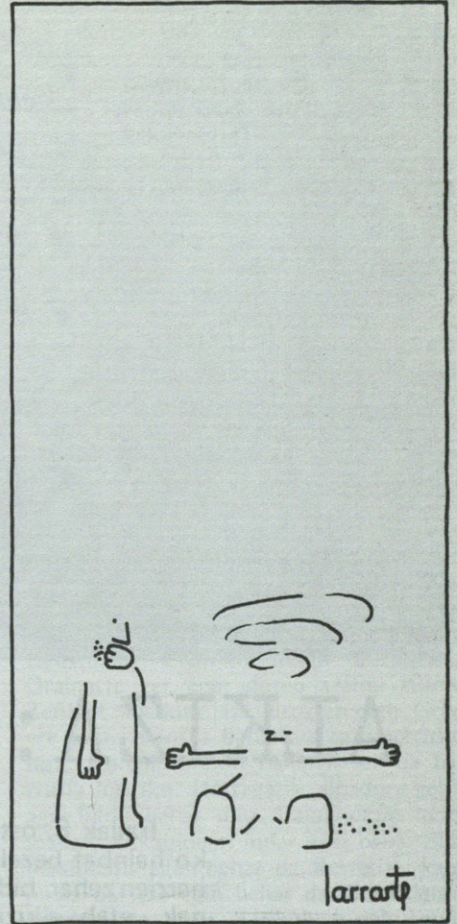
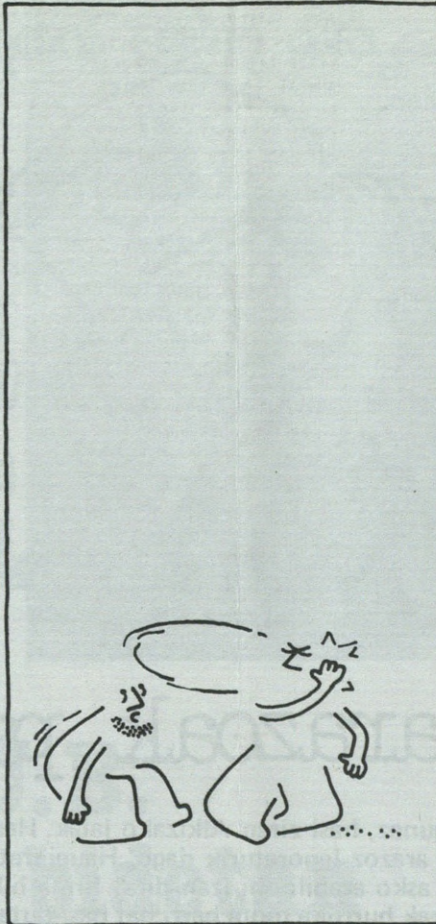
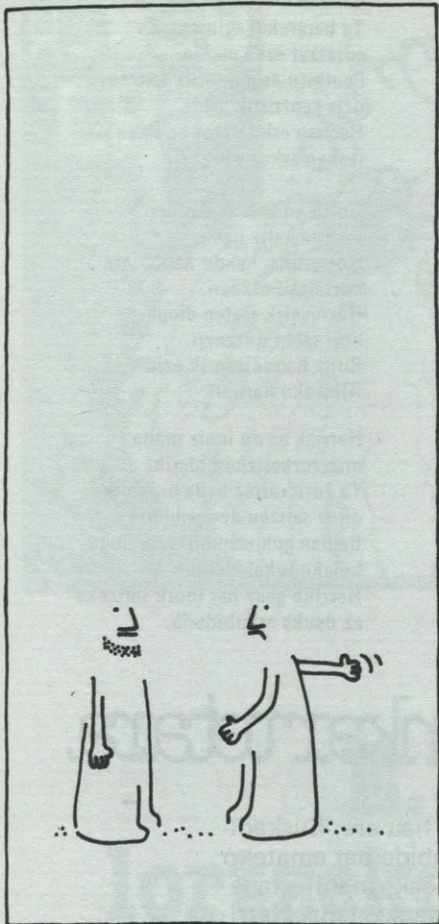
– Gartzelak botatzea, txikitzea, deusestea ongi iruditzen zait.

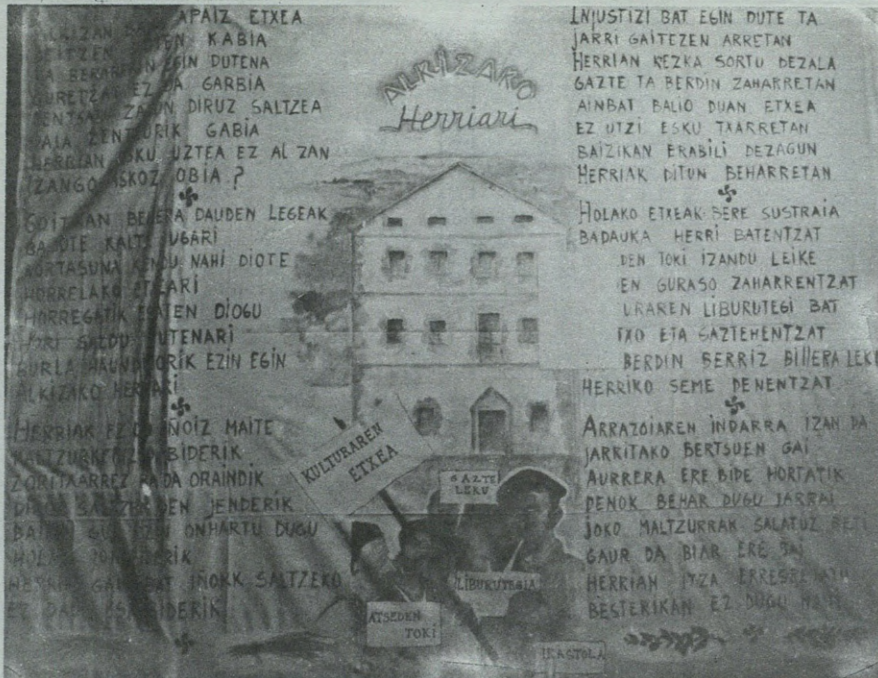
G-- Apaizak, monjak, asistente sozialak... Zer egiten dute? Presoa laguntzen dute?

– Apaizak ez dute ezer egiten gartzelatan. Meza ematen dute eta erlijioa irakatsi. Monjak ez ditugu ikusten. Fotoetan ere ez: "Redención" aldizkaria ongi dago. Horrela beste gartzelako gauzetaz enteratzen zara... Bisitak ez du hainbeste interesik.

G-- Homosexualitatea gartzelatan...

– Funtzionarioak ere badaude. Nik ikusi nuen funtzionario bat preso homosexual batekin. Esaten ahal dut non eta nor zen.

Alkizan bada apaiz etxea
deitzen dioten kabia.
Ta berarekin egin dutena
guretzat ezda garbia.
Pentsatu zugun diruz saltzea
dela zentzurik gabia.
Herrian esku uztea ez alzan
izango askoz obia.

Goitikan behera dauden legeak
badute kalte ugari.
Nortasuna kendu nahi diote
horrelako etxeari.
Horregatik esaten diogu
hori saldu dutenari.
Burla haundiagorik ezin egin
Alkizako herriari.

Herriak ez du inoiz maite
maltzurkerizko biderik.
Ta zorritzarrez bada oraindik
diruz saltzen den jenderik.
Bainan guk ezin onhartu dugu
holako jokabiderik.
Herriko gauz bat inork saltzeko
ez dauka eskubiderik.

ALKIZA: arazoak pankartetara

Irailak 8, ostegunez, hasi ziren Alkizako jaiak. Herri hau ere, Euskadi-ko hainbat bezela, arazoz leporaturik dago. Hauet iretenbide bat emateko herrien zehar bide asko erabili ohi izan dira: firma biltzeak, manifestape-nak, etab; alkizarrak burruka mota berri bat hasi dute: pankartena. Herri-an bizi diren zenbait artistek, hiru pankarta egin zituzten herriko arazoak agertuz: erreka eta apaiz etxearena.

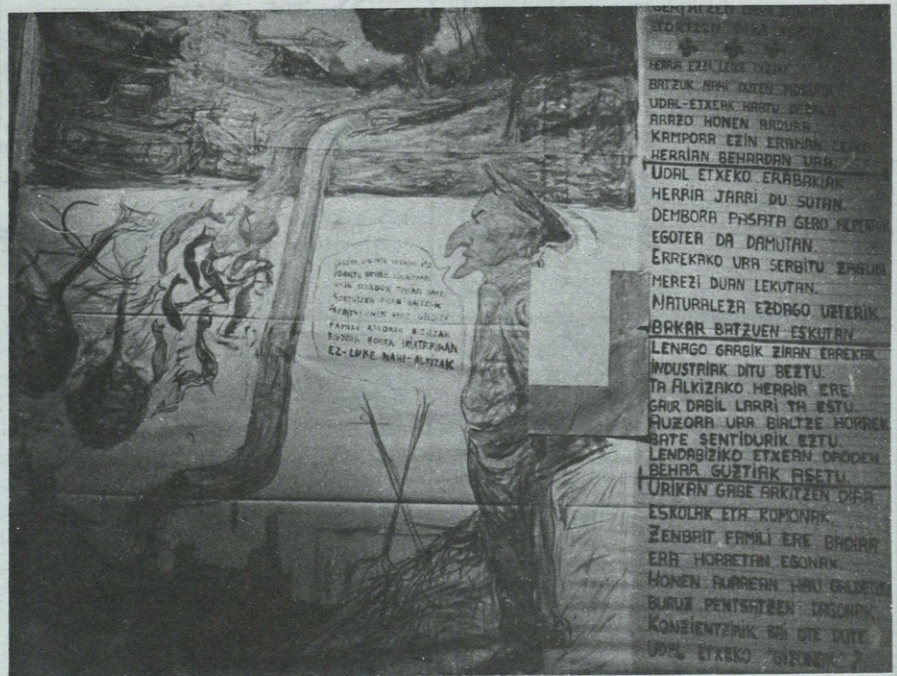
Pankarta hau manifestapenetan eta beste ekintzetan ikusi ahal izan ditugunakin zer ikusi gutxi dute artistiko mailan: ondoren eskeiniko dizkizuegun bertsoen zentzua, marrazkietan moldatu zuten. Igandean, aguazi-lak kendu zituen pankarta guztiak, egiak min ematen diela ikasia dugu. On-dorengo bertso hauetan garbi agertzen dira arazoak eta herritarren ikuspe-gia beretaz: (denak ez ditugu sartu ahal izan).

ALKIZAKO GAZTEAK

Gertatzen dana ikusita kezka
etortzen dira burura.
Herria ezin leike ixildu
batzuk nahi duten modura.
Udal-etxeak hartu dezala
arazo honen ardura.
Kampora ezin eraman leike
herrian behar dan ura.

Urikan gabe arkitzen dira
eskolak eta komonak.
Zenbait famili ere badira
era horretan egonak.
Honen aurrean hau galdetzen du
buruz pentsatzen dagonak.
Kontzientzirik bait ote dute
udal txeko "gizonak"?

Erreka legortu arraiak ito
igartu herriz zugaitzak.
Urik ezdagon tokian sarri
sortutuzen dirade gaitzak.
Garbitasunik gabe gelditu
famili askoren bizitzak.
Igoera honta irixterikan
ez luke nahi Alkizak.

E.U.B. lortzeko bidetan

Euskal Herriak bere unibertsital barrutia nahi du. Aspalditik eskatu du. Gaur egun ere gogorki eskatzen du. Estudianteak oso senbibilizaturik daude. Aurten kursoan zehar kanpaina bat eratu zen. Manifestu bat atera zuten EKT-ek; eranskailu edo pegatinak ere bai. Baina unibertsital barrutia ez zen lortu. Horregatik borrokan jarraitu behar zen.

Euskal unibertsital barrutia zergatik? Hego Euskadiren nortasuna errekonozitzeko; unibertsital arloan. Gainera, barrutia Euskal Unibertsitaterantz pauso bat da. Lehen pausoa. Eta barrutiak posible egingo du unibertsital planifikatze bat Euskal Herrian. Gaur egun kaosa izugarria da. Ez dago planifikatze bat; unibertsital beharrak ez dira betetzen. Horregatik Euskal Unibertsital Barrutia nahi dugu.

Uda honetan Euskaltzaindiak idatzi bat egin zuen unibertsital barrutia eskatuz. Uztailaren 30ean Hezkuntzako ministroari eman zioten. Ondoren batzorde bat eratu zen. EKTek inizatiba hartu zu-

ten eta zenbait irakasleekin hitz egin zuten. Euskal Unibertsital Barrutiaren aldeko batzorde bat egin zuten. Bertan EKTak (ez guztiak) eta irakasle batzorde daude. Batzorde honek manifestu bat

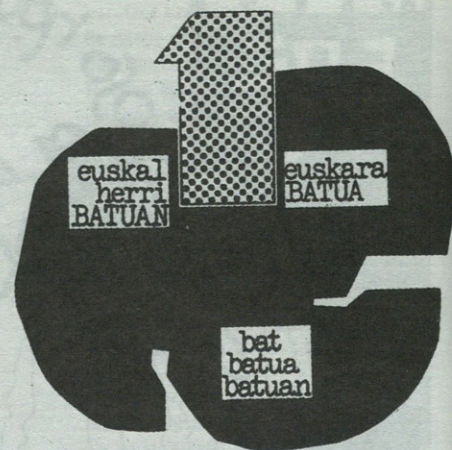
egin zuen, Euskaltzaindiaren idatzia apoiatuz. Manifestu honek unibertsital barrutia eskatzen du. Eta Hezkuntza ministroari eman nahi diote eskabidea. Baina jendea sinatzeko eskeini die. Jende afamatu eta errepresentatiboari; alderdi politikoak, parlamentarioak, alkateak, sindikatuek, unibertsital irakasleak, artistak, idazleak, erakundeak, profesional kolegiok etab. Askok sinatu du. Alderdietatik ia guztiak. AP-k ez du sinatu eta PSOE-k ere ez. PSOE konforme omen dago eskabidearekin; baina esan dutenez, parlamentarioen bidez eraman behar da gestioa. Baina guk esaten dugu: guztiok egin behar dugu lan. Parlamentarioek, alderdiek, estudianteez, irakasleek, etabarrek. Baina ez parlamentarioek bakarrik. Gero eta lan gehiago, lasterrago lortuko dugu, ez?

Batzorde honek, ba, sinadura asko jaso ditu. Lehengo asteartean, 13an, akto bat egin zen Bergaran. Bertan Koldo Mitxelena, Jose Manuel Castells, Pedro Larunbe, Xabier Palacios eta Agustin Ozmiz irakasleek hitz egin zuten; eta baita Deustuako EKM-ko Manu Lezertuak. Orainarte zer egin duten azaldu zuten. Zenbait sinadura jaso dituzten etab. Gero ere beste ekintza batzuek ere egin beharko dira. Eskabidearekin bakarrik ez da barrutia lortuko. Horregatik, sinadura gehiago bildu behar dira. Baina orain herri mailan. Eskabideari indar egin behar zaio; presionatu egin behar da. Bestetik kanpaina bat ere egin behar da. Barrutiaren beharra plazaratu. Artikuluak egin prentsan, Txarлак eman etab.

Begarako aktoan jende asko izan zen. Alderdi gehienak egon ziren. Parlamentariak ere bai. Pertsonalitate asko ere bai. Irakasle ugari egon ziren. Estudianteak baita. Jende asko ere joan zen. Monzon ere ikusi genuen. Orain ez dago denbora ez tokia izen guztiak emateko. Hurrengo batean emango ditugu.

Euskal unibertsital barrutiaren eskabidea aurrera doa. Oso aspalditik hasi zen Euskal Herria eskatzen. Baina oraindik, ez du lortu. Orain lortzea espero dugu. Guztion artean lortzea. Batzorde honek bideratu, kanalizatu egin du eskabidea. Baina guztiok egin behar dugu lan. Eta euskal unibertsital barrutia lortzen dugunean, orduan Euskal Unibertsitatea. Baina beti lanean, beti borrokan.

Horregatik erakunde herritar guztiak dei egiten diegu. Hauzo elkarteak, masa erakundeak etab. Guztiok apoiatzeko barrutia. Gainera ez dugu ahaztu behar gauza bat. Nafarroako UCD kontra egongo da. Baina Bizkaiako UCD-k apoiatzen du. Horregatik euskaldunon lehen gudu irabaziko dugu. Gudu inportantea. Nafarroa barruan egongo bait da. Eta Hegoa Euskal Herria errekonozitua izango da.

LEKAROTZEN EUSKARA IKASIZ

Azkenaldi honetan, urtero izan ohi dira udan euskarazko ikastaldi intensiboak. Aurtun, inoiz baino gehiago eta Euskal Herriko bazter guztietan: Gabirin, Deuston, Donapaleun, Lekarozen... Zenbait baserritan ere izan dira euskarazko ikasleak. Aste honetan, Lekarotzen irakasle izan zen Iñaxio Mendizabalek prestatutako lan hau dakargu, hango esperientzia jasotzen duena.

Bizi bizirik eta eten gabeko abiada bizkorrez mugitzen den Euskal Herri honetan, abustuko hilak, hil bat gehiago izan arren, baduke zentzu berezirik, kultur alorrera mugatuz so egin badiezaiguzu berederen. Euskaren etorkizunari buruz eta Euskal Herria euskalduntzearen alde han hemenka eman diren ekintzak oso garrantzitsuak izan bait dira. Besteak beste, Lekarotzen egin den bide urraketari lotuko natzaio orain, eta han bizitako giroaz mintzatuko.

Abuztuko lau astetan, hots, 1-etik 28-rarte Baztango bailaran ehun lagunetik gorako taldea egon da euskara ikasteko ikastaro intentsibo batetan. "Colegio Oficial De Licenciados y Doctores De Guipúzcoa" erakundea izan da Lekarotzen Kaputxinoek duten ikastetxean ikastaro hau antolatú duena. Euskal unibertsitate eta irakaskuntzak euskaraz behar

duelakoaz ari garen une berean, Gipuzkoako Lizentziatu Kolejio honek premia horik bere egin ditu eta ekintzara pasatu da, egun, Euskal Herrian irakaskuntzan diharduenak euskara ikas eta sakon dezan aukarak prestatuz. Hor dugu lekuko, lehen esperientzia gisa muntaturik, Lekarozko ikastaro hau. Premia hori beroni erantzunez jarraitzeko dituzten beste asmoz goroexago mintzatuko gara.

Ikastaro honetara etorri den ehun lagun pasatuxeko talde horretatik gehien gehiengo, Hego Euskal Herriko lau probintzietan banaturik Instituto, "Eskola nazional" eta bestezenbait ikastetxetan, irakaskuntzara emana dep jendea da. Euskarari gagozkiolarik, batzuk deus ez zekitenak, lehendik ikasten ihardunak gehienak, eta hizketan zekiten alfabetatu beharreko zenbait. Adina, batzaz besteko,

hogei ta hamar urte inguru. Ezkondurik ere bazen tartean. Batzuk haur eta guzti joan ziren. Hamaseiren bat haur guztitara. Tipiena hamaika hilabetetakoa. Ikastaroa hasi baino bi egun lehenago ezkondutako bikote bat ere han zen.

Abuztuaren 1-ean Lekarotzen elkar-tzean dena zen prestutasun eta bozkario, dena desirabizi eta irribarre... irribarre ebakia. Alaitasuna kezkaekin nahasten deneko espresioa. Hilabeteko bakantzak lan serio eta nekosoan egin nahi eta alda-pa gogor eta astunegia gertatuko ez ote zitzairen oso zegoen jendea arduraturik.

Bazkalondotik beretik testaren antzeko zerbait eta elkar hizketaren bidez talde osoa mailatan sailkatzeari ekin zitzaion. Bost maila aski bereziak atera ziren eta maila bakoitza ikasle kopuruz handiegia izan ez zedin zortzi sailtxotan

ri, gogor eta astun egiten bait zaio esanahia esan gabe uztea. Halere, igaro ditugu urteetan ohiturik gaudelako edo, jendea aski erraz konformatzen zen euskaraz esan zezakeenarekin, beste zatia, ezinezko zitzaiona, erreprimutuz. Edozein gairekin gertatzen zen hori horrela, politik gaia izan ezik. Izan ere politik sensibilitatea oso pizturik dugu eta bera dukegu zihur punturik suminkorren. Eta han zegoen jendea kolore mota guztitakoa izanik, politikaz hasi izan bagina, gehienik ere, eta kasorik onenean, "politik-eskola erdaraz" bihurtuko genukeen Lezakozko ikastaroa. Arrazoin honexegatik eta helburua euskara ikastea zelako "pacto silencioso" dei genezakeen zerbait eman da, ikastaroari oso mesedegarri izan zaiona eta kontsigna aurrera eramatea posibilitatu duena. Hau ere politika egitea da noski, eta denak arreata haundiz jokatu dutela esan behar.

Ikus daitekeenez gauza asko ahanntzi edo tuzi behar izan dute ikastaro honetako partaideek, eta aldi berean buru lan handia egin, bai ikasterakoan eta bai kalean praktikatzeko. Behar bait zuten denbora oroz zer esan behar zuten baino gehiago nola esan behar zuten pentsatuz aritu. Lan hori nola arindu izan da arazoa. Baina arazo horri irtenbide edo soluziobide oso egokia eman ahal izan digo Nafarroako Baztan bailarari esker.

hastea eta jarraitzea erraztu eta bultzatu digu.

3) Nolanahi ere bestak, berarekin duen dibertsio eta alaitasunagatik, klaseetako nekea arintzeko eta tensioa baretzeko aproposa izan da.

4) Kaleko bizitzak duen realtasunak. giro horretan hartzen diren hitzak, esaldiak etabarrek beste indar bat dutelako, bi-bentziarekin guztiz uztarturik sartzen bait dira, hizkuntza ikasteko (bizitzeko) biderik zuhurrena eta behinena egin du.

Beraz, esan daiteke, ikasiz relajatu dela jendea, ikastea besta bihurtu duela edo eta besta klase. Baina egia da hau egin ahal izatea Baztango herriari zor diogula, beste edonon ez bait litzateke posible izango. Ai Baztan! bailara xarmanta eta deskantsaleku paregabea... arazo larritz bete. Lehen baino zordunago gaituzu! Oraingoan Baztan aski ezagutu ahal izan dugu. Parajeak xoratu gaitu, hango jendeak poztu. Egoera larria dute baina ez daude lokaturik. Badute kezka eta gauzen egin nahia. Batzuk turismoari soilik murgildua ikusi nahi lukete bailara osoa. Horretan dira. Baina, hango gazteek eta ez horren gazteek ikusi bide dute horretatik baztandarren etorkizuna kamuts eta errena litzatekeela. Ez dute turismorako joera deplauki gaitzesten, baina horretaz aparte bai beste zerbait eskatzen, bailarari legokiokkeen industria modernuren bat

banatu genituen. Horrela, irakasle bakoitzeko eta batz besta hamabi ikasleko sailak. Sailok erabatekoak izan beharrik ez zuketaren arren, halabeharrez edo, ibilian ibilian, aski egokiak suertatu zirela ikusi zen eta bere horretan jarraitu, kasu bat edo beste salbu.

Hori eginik, arau gutieneko batzuk irakurri ziren eskolorduek ezaguterazteko eta elkar bizitzari zegozkionak batik bat. Egunean sei ordu eskolan. Hiru goizetik eta beste hiru arratsaldetik. 9-etatik 10t erdietara eta 11-etatik 12 terdietara. Ordubatatertiditan bazkaria. Arratsaldean 4-etatik 5terdietara eta 7-etatik 8terdietara. 8 terdietan afaria. Ordu libreak aktibitate edo ariketa zenbaiten bidez osatzea pentsatu zen, giroa suspertu edo elkar bizitz indar zezan. Horretarako Lekarotzeko ikastetxeak aski baldintza onak ditut: pizina edo igerlekua, pilotalekua, futbol zelaia, tenis, balonzesto... dena zelaia eta ordeka, landa zabal eta ireki batetan.

Pakto isila

Kontsigna bakarra: dena euskaraz! Bakoitzak bere neurrian baina euskaraz. Kontinuoki horretara akuila edo bultzatu behar zen jendea, lorik hartu gabe, probokatuz edo egoera berezi batzuk sortuz. Beraz, lehen esan ditugun 6 eskolordu horiek teori ordu gisa edo hartu beharko lirakeke, egun guztia izan bait da eskola, ikastordu. Ikastordu edo praktika ordu.

Lehen momentu beretik kontsigna hori ipini behar zen martxan, ikastaroaren helburua beteko bazen. Eta kontsigna horretara markurtzea, guresentiera, pentsaera eta esanahi guztiak euskaraz bakoirik esan behar horretara mugatzea, horixe zatekeen seguraski ikastaroa neketisu eta aspergarri bihurtu zezakeena. Edono-

Baztango herriarekiko zorra

Eskolorduz at eta ordu libreetan, sailka, inguruko herritara ateratzen ginen: Elizondora usuenik, Irurita, Azpilikueta, Arizkuna, Errazua, Mugairea, Amayura, etab. Bestalde, Abuztuko hil osoan eta herriotan, batean ez bazen bestean, bestan bait zeuden, euskal kutsu handiko bestatan. Besta horietara joateak, ustekabea, ondorio aski garrantzitsuak ekarri dizkigu.

1) Elkarrekin besta egitean, norberak bestearengana izan zezakeen lotsa eta erreproaren oihalak hautsi.

2) Giro horrek berak euskaraz egiten

edo... Gutienez beren interesak hobeto defendatuko litzutekeen plangintza orokorra eskatzen dute, ondoren plangintza horren arauera jokatu ahal izateko. Hone-lako zerbait gabe aski zail dateke kultur maila bera jasotzea ere, gazte gero eta uztutzenago bait da. Arazo hau garbiki ikusi bide dugu eta horregatik agian, Baztadik ateratzek, bertara itzuliarterainoko zulo estalezina ireki digu bihotzetan. Bainan itzul gaitezen lehengo harira.

Hilabete osoa euskaraz

"Hoge ta lau orduak euskaraz". Hura, oraingoan "hilabete osoa euskaraz"

bihurtu dugu. oso osoa izan ez bada ere. Une batzutan derrigorrezko bait zen espresio librea edo delakoa uztea, erdaraz eginaz deskantsa zitezen. Halere, hone-lako tarteakoso motxak izan ohi ziren, eta euskal kantaren batekin ekitea zen aski, jende guztia berriro euskaraz barra barra has zedin. Ehun da berrogeiren bat ordu eman dira klaseetan. Eta klasez kanpo konta ezin hala. Euskararen ikasten eman hilabete honetan lortu den probetxu edo

izateak bakarrik egiten du euskara ikastea zail. Komunikabide normalizatu gehienak. Beste aldetik, Mendebalean, betiko ideari jarraituz, Baader-Meinhof-en taldearen taktikak —Ejertzito Gorriarena— urrera jo du eta, oraingo hontan Ugazaben eta Industrialen Konfederakuntzako lehendakaria, Schleyer jauna, bahitu dute. Zalantzarik gabe, gizon honek zentzu politiko handia dauka Alemanian eta botere-suenetakoa da.

Ekintza honen ondorio bezala, hamaika iraultzaile gartzeletik askatzea eskatzen dute. Hauen artean Baader bera dago. Eskaera hau ez baditu betetzen hil egingo omen dute.

Alemaniko iraultzaile hauentzat, Scheyer jauna, estatu kapitalista honen bortxa eta ustelkeriaren buru da; Alemaniako estatu aldagaitzaren irudia mugagabeko biolentziaren jabea. Egungo Mendebaleko estatuak, aldaezinezkoak bilakatu dira parlamentuko bide tradizionalak erabiliz; denak sistemak asimilatzen bait ditu. Beraz, estatuak sortu duen biolentziaren aurka, beste biolentzia bat sortu da: iraultzailea eta hau suntsitzeko, estatuak izaera utzi beharko luke.

Ekintza hau kondenatzeko garaiari, erdarazkoak izateak eta euskarak hiri-eta-ara sarbiderik ez izateak, halegia. Kaleko giroa erdalduna bada, egunena ordu batez euskara ikasteak zer gutxitarako balio duke. Zirkulu hau haustekotan, komunikabideek euskalduntzen dihardugun aldi berrean, Lekarotzen egin bezalako ikastaroak multiplikatu beharrean gara.

—Ikastaroak ez dira jendeak uste lezakeen bezain gogorrak eta astunak. Ne-kerik sentitu gabe bezala edo ikas daiteke, Lekarotzekoa lekuko. Han izan dena, bere bizitzako bakantzarin onenak igaro dituela esanaz agertu da, eta lana... erruz

egin du.

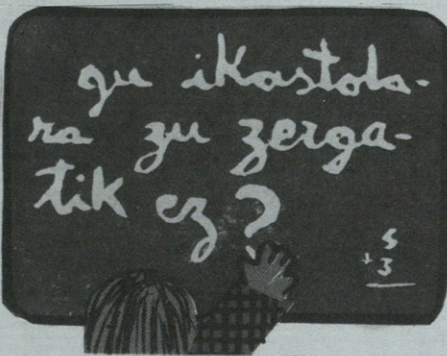
—Zenbaitentzat haurrak arazo izan daitezke. Lekarotzen egon direnek, eskolorduetarako, haurtzaindegi gisa antolatuturik zuten eta neke edo karga haundixegoa izatea beste arazorik ez dute ukan.

—Diru aldetik, gastu aldetik, ikastaroko matrikula, momentuz bakoitzak ordaindu badu ere, zenbait irakaskuntzan lan egiten duen herriko udaletxeak pagatu dio. Hori dela eta Lekarotzen izan direnak, bat bederak bere lantokiko herriko-etxeari eskaria egingo dio. Hortik aparte Lizentziatu Kolegioa bera gestioak egiten ari da Ministeritzaren eta Diputazioaren inguruan, ikastaroaren gastu guztiak ordain ditzaten. Beste eskari bat ere zabaldu du Kolegio honek: datorren ikastarorako, ikastetxe orotan (institutoak barne) irakasleek euskara eskolordutan eta lanor- du gisa ikas dezaten aukera izatekoa. Datozen garai berrietan, desio hori nagusituko den itxaropena dugu.

—Elkar bizitza. Denok helburu bat eta berarekin joan ginelarik, politika bakarra euskara ikastearena izan da eta horretara mugaturik. Egin diren taldeek guztiz irekian funtzionatu dute. Horrek berak giro berezia eman dio talde osoari eta helburua lortzeko baldintzarik onenak presta. Ikaskizun bikaina beste helbururen batetara abia gaitzezenerako.

Eta honenbestez Baztango lurrean hartu berotasunez agurtzen ditut ikastaroa posible egin dutenak eta Lekarotzeko talde osoa, aurrera jarraitzeko asmotan sendo iraun dezaten desiatuz.

INAXIO MENDIZABAL

etekina arras handia izan da maila guztietan. Hori nolabait neurtzeko bederatzigarren irakasle bat genuen, berak sail bakar bat eduki gabe, sail guztietatik txandaka eta banan banan pasa zedin. Berak ikus zezakeen garbienik taldexka bakoitzeko aurrerakuntza, hutsuneak eta abar, metodologi arazoa ere azter genezan eta ondorioz berrikuntzaren bat pentsa, diskuti eta sartzeko. Hutsuneak ere nabaitu dira noski, rendimenaren aldetik, klasetako dinamikan. Rendimena eta neke, alde- rantziz bederen, parekaturik doaz eta ordu batzuetan ez da posible beste ordu batzuetako ritmoz jarraitzea. Klaseetako dinamika sei ordu oso aldakor, baina sor litezkeen krisialdi edo hutsunetarako alde- z aurretik une horietarako material bere- zia prestaturik eduki behar da, inpor- bisaketa ahalik eta tipien izan dadin eta etekina haundien.

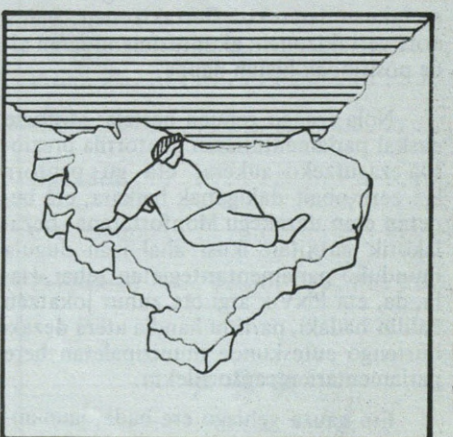
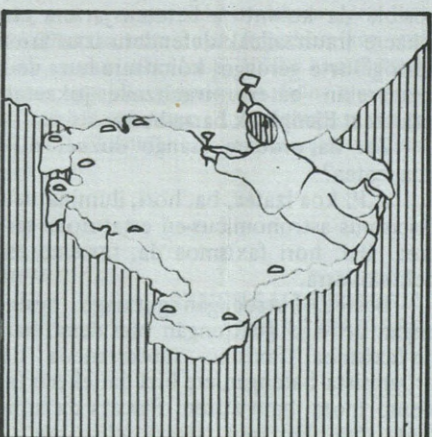
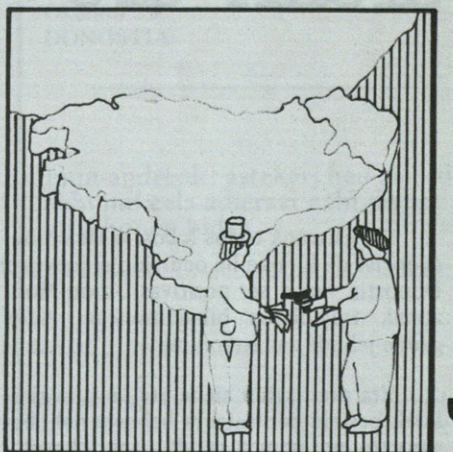
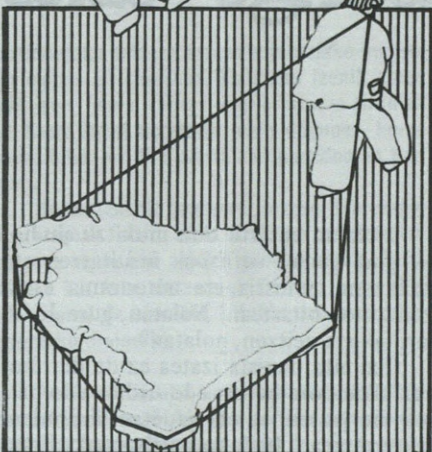
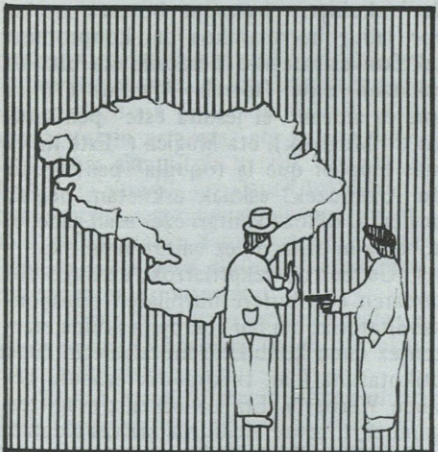
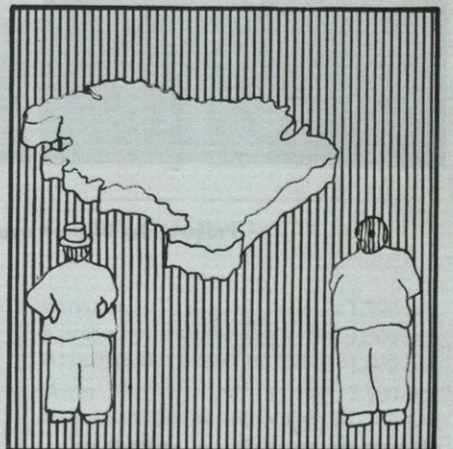
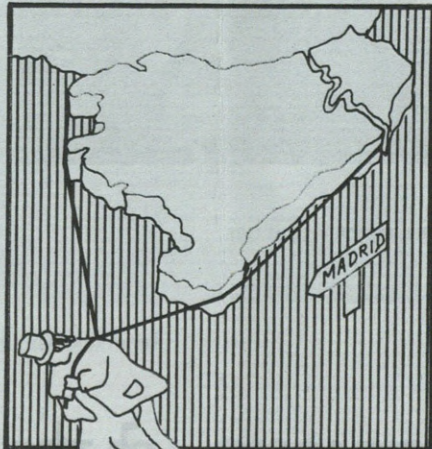
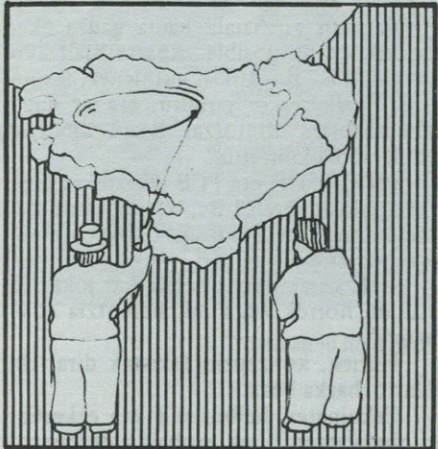
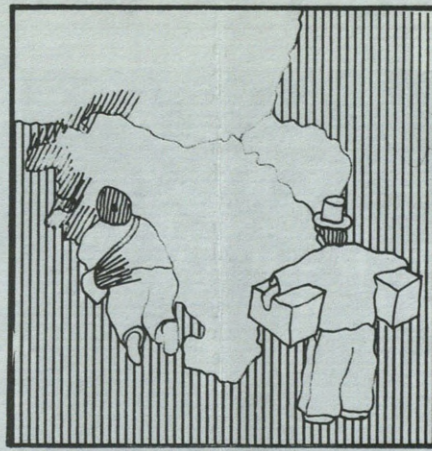
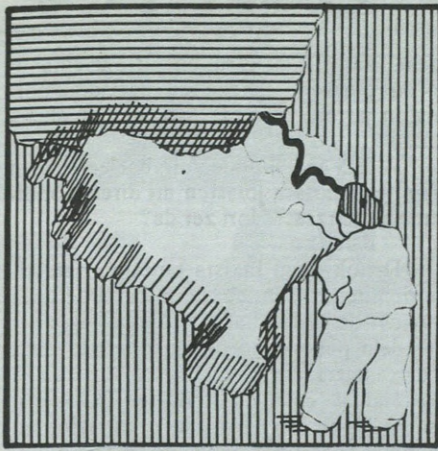
Halere, hutsune guztiak hutsune, Lé- karozko esperientzia oso joria izan da da ondoriotan. Aipa ditzagun ondoriotako batzuk.

Ikaskizunak

Esan beharrik ez dago Euskal Herrian irakaskuntzara emanik den irakasle mul- tzo batek, euskara ikasteko eta menera- tzeko joera hartzeak, zer nolako bide urra- keta adierazten edo posibilitatzen duen.

—Lehen ondorioa, euskara ikastea zaila delako mitoa haustea izan da. Edo- nork ikas dezake eta edonor ari da ikas- ten. Ordu batzuk sartu behar dira edozer gauza ikasteko sartu behar diren bezala eta edozein hizkuntza ikasteko sartu be- har diren bezala. Hizkuntza zapaldua

Probo taldez UCD-a kamuflatua, atzeman genituean.

orain ere esango dute

“O estamos todos locos, o las consecuencias de lo que ha ocurrido el jueves en Donostia van a ser positivas”, zion Monzonek trajiadiaren bihamonean. Ados gaude jeltkide zaharrarekin.

Eta prentsaren aiene eta lantura zini-koek bestela pentsatzera behartu nahi bagaituzte ere, hemen gaude, gu, kazeta-lai hizkera ausartenaz esateko, gauzak bere lekuan jartzeko. Gertakizunen, baina nola gertakizunen, akontezimenduaren alde positiboak bistan daude.

Nola izango genuen bestela, Moforte euskal parlamentariaren pantorrila prezio-soa ezagutzeko aukera, eta gu pantorrilaz zertxobait dakigunak baikara, eta benetan esan dezakegu Monforterena bezalakorik gutxitan ikusi ahal izan dugula munduko parlamentaritegieta zehar. Hala, da, eta PNV-k argi eta zuhur jokatzan baldin badaki, partidu handia atera dezake hurrengo auteskunde munizipal eta parlamentarietan.

Eta gauza gehiago ere bada, jaun-andreok. Adibidez, aklarea.

Nolatan ausartu dira mukitzu alu hokiek gure gudari sufrituak insultatzen eta atakatzan amnistia eta autonomia eskatzan zuten bitartean. Nolatan, gure Joxe-bari faxista deitzen, nolatan?

Bai aita, faxista izatea ez da derrihorrez alkandora beltza edo urdina edo pardoa ere jaztea, ez eta gauetan liburutendak erretzea (Italiako partianoak, Frantziako resistentak, Espainako makiak...) posible da koiuntura batetan jarrera eta jokaere iraultzaileak defendatu izan arren, berrogeiurte geroago, koiuntura hura deuseztearekin batera, iraultzaile jokaerak itzaltzea. Ejenploak barra-barra.

Zer da orduan, esango duzue, A.P. koa izatea?

A.P. koa izatea, ba, hori, iluminatuen fascismus astronomicus-en estatutoan sartzea. Bai, hori faxismoa da, faxismo espektakularra.

Bestea, batzuegan gutxiago, besteengan gehiago guztiongan bizi dena, barne-faxismoa, faxismo subterraneo da, progresista batengan ere bizi daitekeen faxismo mota, hain zuzen. Faxista da militante demokratikaren jarrera seksoaren au-

rean, faxista da gizonon jarrera emakumeen aurrean, faxista da pertsona normalon jarrera zoro eta marjinalen aurrean.

— Eta auteskundeen irabazleei kalean manifestaziotara jolastan ari direnei oportunitate deitza? Hori zer da?

— Bale txo...

Denok dugu faxista tantaren bat. Alderdi Eder-etik Bulebarrera joateko herria servicio de orden batez “zaindu” egin behar dela pentsatzen duenak berriz, tanta lodi xamarra.

Hautsi egin da herriaren batasuna, esaten zigun On Hilariok, eskandaloa aireatu da, herri xehearen inozentzia zikindu da.

Batasun artifiziala baina gauza okerragorik ez da posible. Aparte bizitzeko jaio ginenok, zergatik (“gutxienez, itxura gorde”) elkarrekin jarraitu, eta ez dugu nahi irakurlea tontotzat hartu diborziaren parabola kontatuz.

PNV, PSOE eta PCE elkarrekin bizitzeko jaioak direla? Ba, bueno, jarrai dezatela armonian. Maitasun batzuk eternoak omen dira.

— Ezkerra berriz beti elkar joka. Ez ahal du horrek zuen inkoherentzia adierazten?

Horiek, konpezio faxistak dira, On Hilario, barka beza.

Eskuinaren helburua (eta ezkertiar autobataiatzen diren zenbait alderdiren) edozein botere edozein prezioetan lortzea da: eskuinaren batasuna boterea arteko epe labur horretarako da, konpromisu taktiko-estrategiko bereziak eta bitxiak eskatzen ditu. Horrela Arzalluz (“Mira que es aldeano el jesuita este” pentsatuko du Mugikak), eta Mugica (“Este tio es más español que la toquilla” pentsatuko du Arzalluzek) eskuak eskuetan, begiak begietan, dihoaz kantari ezer esan gabe, e. a. baina ni bakarrik ez baitut maiterik...

Gu berriz, ezkertiarrok, ez dugu boterearen edo botere hurbilaren erresponsabilitaterik, eta bai eta, bai, eskuina erazten ez duen konbikzio moralaz egin dugun etikotasuna (ai, txikitandik ezagutu genuen Werber!). Eta konbikzioz mugitzen garenez (geure helburua bizitza aldatzea denez, luzerako izaki hori), muturka pasa behar arratsaldeak eta kopak hartuz gaueak. Gurea printzipioen borroka da, ez boterea lortzearena. Koalizio taktikoan bitartez ezin bizitza hobeagotu; gehienez ere, parlamentari eskaino bat lortu. Parlamentari batek, zoritxarrez, ezin gure bizitza aldatu.

Beste alderdi positiboa, eternitate bo-kazioa duen gure alderdiaren basearen zati garrantzitsu batek hartu duen patxada, buruko minez ibiliko baitziren beren kontraizanak ezin gaudituz: alde batetik boto eske ari zaien alderdia; bestetik paraje hauetan (eta askotan, hain erraizetik) sortu diren gazte iraultzaileak, “hainbeste gauzatan arrazoi dutenak”...

Kontrizan hori ezin zitekeen gehia-

"Hemen jo ninduten" esan zuen Monfortek

go luza. Ongi zegoen Madrilen potroz pre-
sumitu behar zenean.. Ezin zitekeen gehi-
ago luzatu; orain batzuek ikusiko dute za-
harrek zutela arrazoia, eta kalean dabil-
tzen hoiek astapistola batzuk besterik ez
direla, eta nundik nora gure Joxebari fa-
xista deitzea, orain badakigu zer diren eta
nora joan gintezke demokrazia errespetat-
zen eta nora joan gintezke demokrazia
errespetatzen ez dutenekin.

— Ezetz On Hilario, ezin zitekeela ge-
hiago erakunde harmatu baten borrokan
sinesten zutelakoa.

Bainan errepresentazio honen alder-
dirik onena, orain geure gelako bakardade
pekaminosoan Monforte euskal parlamen-
tariaren izterra admiratu ahal izatea.

Egia esan, Mugica Herzog-en ipurma-
mi aberatsak admiratzea ere gustatuko zi-
tzaigun (eta gusto hori herriari ez emate-
tean bai direla kritikagarri, beste ezertan ez
bezala, probokolari profesionalak). Hala
ere PSOE-k nunbait, badiu bere erren-
tak horrenbestearaino iritsi gabe, eta orain
arte bezala, ametsetan adibinatu beharko
ditugu Mugica Herzog-en morbidetia gu-
riak.

partidoetako taldeen artean urjentziako inkesta
bat egiten ari ginenean. Ez zigun izenik eman
nahi izan, baina itxuraz ongi prestatua zirudien
eta beste iturri batetatik jakin dugunez, kurso
intensiboak ari dira prestatzen partidoaren bar-
nean.

Beste zenabit gauzaren artean, Maturana-
ri enbrageak failatu ziola direktara pasatzerako-
an, esan zigun han zebilen psoeko batek. Beste
galdera bat formulatzera gindoazela, aurrer-
chales, carné de identidad, (Koldo, arnasa erreku-
peratzeko oraindik).

Partidoek proba inkontrolatuen lokaliza-
zioa eskatu dute. Elak bere partidu barnean ere
azterketa bat egitea prometatut du. Guk, geure
partetik, inestigazio serioak jarri ditugu mar-
txan, eta oraingoz inkontrolatuen parte bat
identifikatzea lortu dugu. Argazkian ikusi ahal
denez, proba azkar hauek UCD-z kamuflaturik
zeuden, atzeman genituenean. Baina oraingoa
ere, justizia azkarrago . (Argazkian, proba tal-
dea UCD-z kamuflaturik atzeman genituen me-
mentoan).

RAMON SAIZARBITORIA
KOLDO IZAGIRRE

Zeruko ARGIA

EUSKALDUNON ALDIZKARIA

lehengo
oraingo
eta
betiko
astekari euskalduna

HERRIAK HERRIARENTZAT EGINA EUSKAL TALDE GUZTIENTZAT ZABALIK

HARPIDETZA

Barruan.....	1.100 pta.
Korreo batasuneko herrietan	1.300 pta.
Atzerrietako beste herrietan	1.600 pta.
Airez	2.500 pta.
Salmenta (ale bakoitzeko)	40 pta.

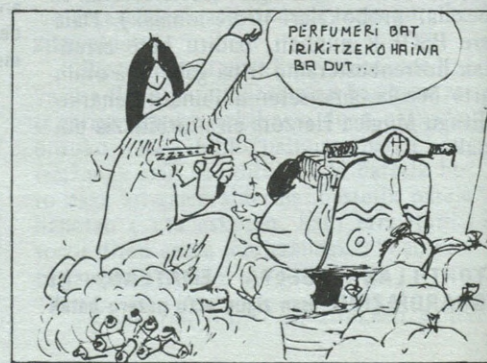
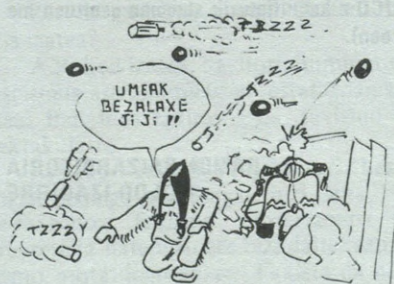
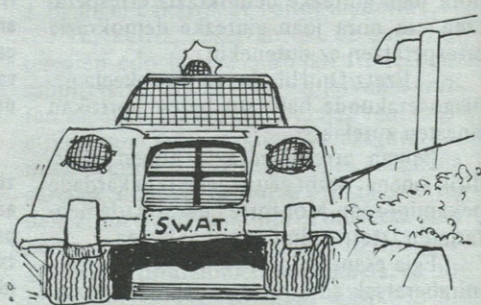
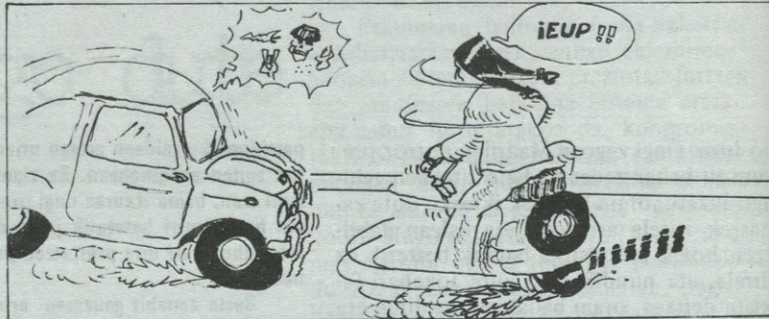
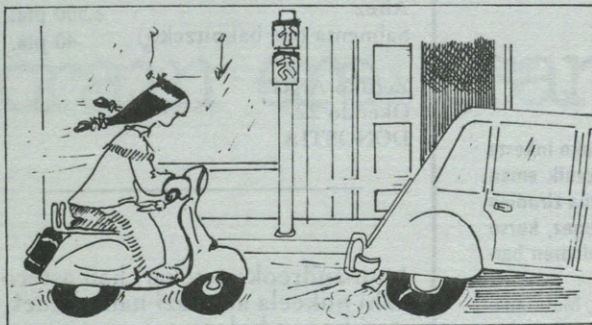
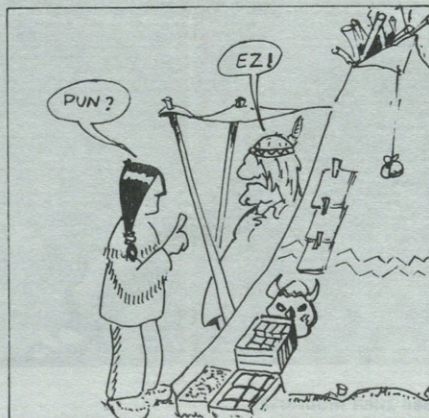
Zeruko Argia
Okendo 22
DONOSTIA

Jaun-andreok: astekari hau astero
nahi nukeela adierazi nahi dizuet
orri honen bidez.

Izena.....	
Deitura.....	
Helbidea.....	
Herria.....	
Prob.....	
Adina.....	
Ogibidea.....	
C/C. Nom:.....	
Zenbakia.....	

erdi-putz

Sortzaileon horrialdea

Hirugarren astea da, horrialde honi hasiera eman diogula eta ez dugu oraindik zuen lanik jaso ere egin. Zai gaude horrialde berri hau marrazki eta idazki berrietaz betetzeko (laister ezin izango ditugu bidaltzen dizkiguzuen guztiak argitaratu).

Aste honetan, gure lagun Patxi-ren beste marrazki bat duzue, eta Antzerki taldea izan zenaren, "Lauso" Antzerki Taldearen kartela.

Gure aldizkariaren beste ale batetan, berri ematen genizuen talde honetaz, esperientzia interesgarria zelarik, antzerki—obra beraiek egindakoa bait zen. Bai, lagunok, teatroa egin dezakezue, zeuek ere liburu batetatik edo eta gizon buru-argitsu batengandik sortuta izan gabe. AURRERA DENOK BA!

EGUNEKO ARGİ EDERREAN
DANTZATZEN DUTE KRABELINEK
BAINA GAUA HASI DENEAN
HASI DIRA NEGARREAN

ZERGATİK HORİ JAUNA ? ZERGATİK?
ZERGATİK BIZİ? ZERGATİK ?
ZERGATİK NEGAR? ZERGATİK?
ZERGATİK HİL BEHAR ? ZERGATİK?

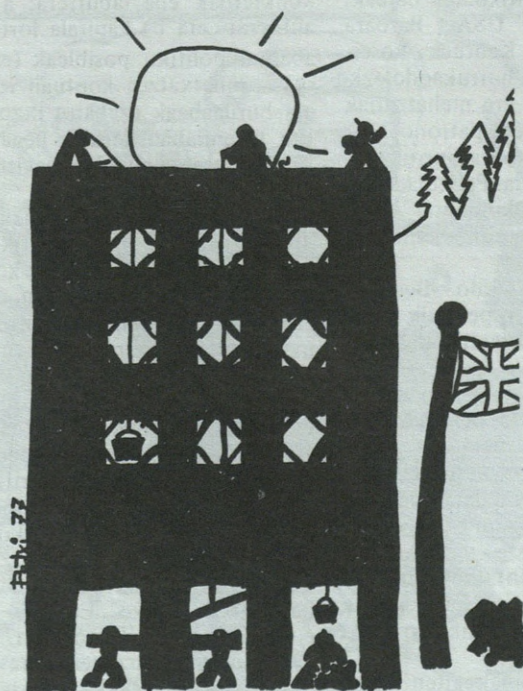
ZERGATİK GAUA BELTZA DA
ETA NOLA EGUNA ARGIA DA?
ZERGATİK GU
PERTSONAK
EZ GARA KONPRENITZEN?
EZ GARA MAITATZEN?
ZERGATİK ?
NOLAZ HORİ?

EZİN DITUT ERANTZUN
ESANEN ZIDAN HILARGIAK
NI HEMEN BAKARRİK NAGO TA...
EZ DIDATELAKO ESKAINI ARGİ BAT

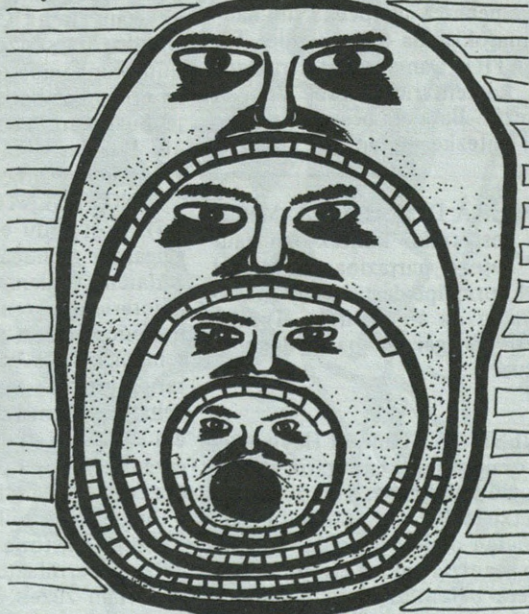
ORDUAN EGUZKIARI
GALDERA BAT EGIN NION:
ZERGATİK EZ HİL ILUNTASUNA?
ZERGATİK EZ EMAN ASKATASUNA?

EZ ZIDAN EZER ERANTZUN
BERE AHOA ITXI ZUEN
ETA ARGIA EMAN BEHARREAN
ZERUAN GALDU EGIN ZEN

Imanol Aizpuru, 14 urte.

"LAUSO" antzerki-taldeak.
"KILEX" antzerkuko du.

Bertolucciren Novecento

festibal postfrankista

Ihazko istiluen ondoren, aurtengoa da Donostiako lehendabiziko Zine Festival postfrankista. Irailaren 10ean hasi zen eta 21era arte izanen da. Hiru egun daramazkigula, komeniko litzake balantze parzial eta probisional bat egitea. Gauzetan, omenaren eta santuren artean alde handia izaten da. Loretutik desloretura, gizarte ordena eta iraultzaren artekoa bezala, itzelezko pelikula batetatik pelikula higuigarri batetara ere badena, tigreak haragizkoak, zurezkoak edo paperezkoak ere izan bait daitezke.

Lehiaketako filmak

Sariketara aurkeztzen diren pelikula gehienek utzi diguten inpresioa ere nahiko negatiboa da. FULL CIRCLE (Zirkulu Osoa), Richard Loncraine da zuzendaria, inglesa. Bere alaba hil zaion emakume (Mia Farrow) baten problema emozional buruzkoa da. Ulertu ezina, benetan eta desagradablea. Gizarte aurreratuetan hainbat jende bere bizimodua saminteko duen kemenaren agerpena. Nire haurzoan honi masokismoa deitzen zaio. TANASSE SCATIU, Dan Pitaren errumaniar pelikula komentariorik gabe doa, ez bait du merezi... Bata eta beste ikusi gabe ere lasai bizi zaitezke, egitan.

LA GUERRA DE PAPA (A. Merce-ro-España). Posgerrako kontextoan haur baten egun bateko narrazioa da. Miguel Delibesen "El principe destronado" nobelari oinarritzen da argumentoa. Topiko bihurtzen ari den gai bat baijan dextente samar tratatua.

LA QUESTION (Laurent Heyneman -Francia), orain arteko lauretatik interesanteena da dudarik gabe. Henri Allegen nuit argialetxeen 1958an publikatu zituen testimonietan oinarritzen da. Argeliko gerlako frantziar indar errepresiboen izakeraren eta beren torturen denuntzia sakon bat da. Ezeptismo handirik gabe ere, pelikula oso interesante bat da.

Beste filmak

Beste zazpi sailetako filmetatik baina bat aipatuko dugu bakarrik. Beste sail hauetan nabariagoa da irekitasun joera, politika nahiz erotismo mailan. Eman dituzten hiru filmek erakusten dituzte garbi egungo zinema politikoaren bideak.

HARLAN COUNTY USA (Barbara Kopple). Harlan County Kentucky-ko eskualdebat da eta 1930ean burrukaodolezkoak izan ziren. 1933an ere mehatzariak sindikatura sartzen dira eta patronoek ez dute konbenioa onartzen, eta burruka luze eta gogor bat hasten da. Pelikula langile burrukari buruzko dokumental zuzen eta bizi bat da. 1977ko domukentalentzako Oscar saria.

NOVECENTO(Bernardo Bertolucci). Bost ordu eta erdiko pelikula. Hogeigarren mendearen haseretatik bigarren gerlaren bukaera arteko Italiar gizarte laboraria azaltzen du, familia biren arteko harremanetan. (Dalco eta Berlinghieri sendiak), bata bestearen menpeko, laborarien burruka eta faszismoaren bilakaera zehatzuz Filmea miresgarria da. Soberazko eta kaltegarri iruditzen zaidan bukaerako eszenako elipsia ezik. beste guztia sakona eta etengabea da. Milintate politikoa, "Tango"-ren egileak azkar hartzen du partidua, historia errealki hunkigarrikieta epikoki berridazteko.

Hain zuzen ere zinemakegiten duena historia berridaztea da. Eta hiru filmok politika alorrean behinik behin, modelo

biziak dira. Beste pelikula garrantzitsu anitz ere ikusi ahal izango ditugu astean barrena. Gomendagarriak edo gutxienik itxaropentsuak dirateke: Felliniren CANSANOVA; Borowczyk-en CONTE INMORAU; Oshima-ren AI NO KORIDA (L'EMPIRE DES SENS); Eceiza euskaldunarena MINA, VIENTO DE LIBERTAD; Pasolini-ren TEOREMA, PORCILE, IL DECAMERON, I RACCONTI DI CANTERBURY, SALO O LE 120 GIORNANE DI SODOMA ; Buñuel-en VIRIDIANA...

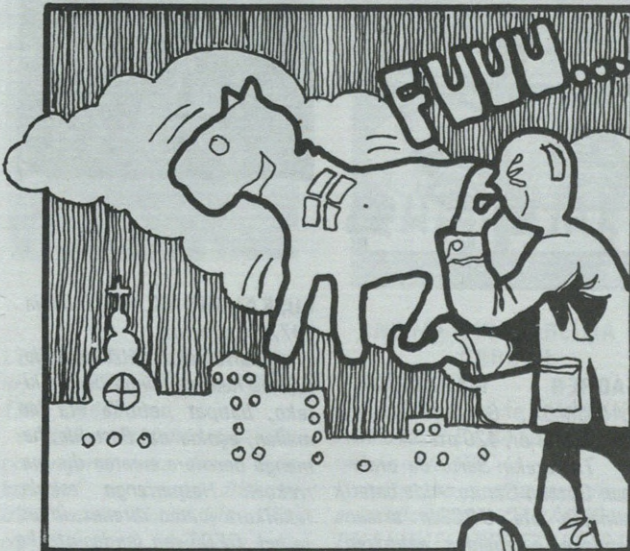
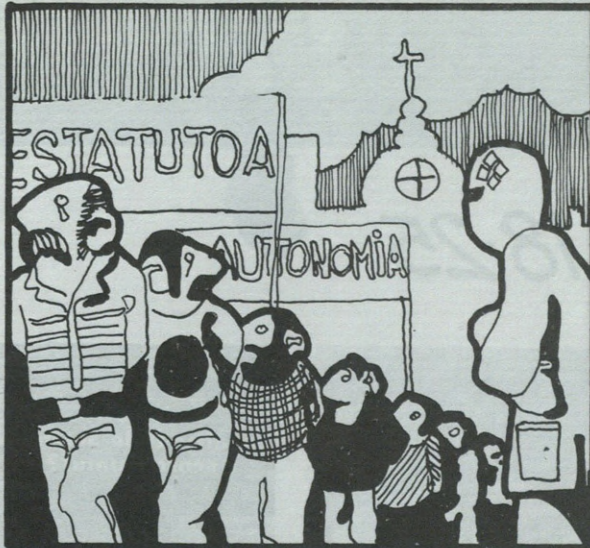
Euskal Zinema

"Euskal Zinema, edo euskal zinemaren despistea, edo euskal zinemaren despistean zentzugabezia, euskal zinemaren despistean zentzugabeziaren ezlogika, edo..." Euskal zinemari buruzkoa zen igande goiza. Pelikulak: LOS BILCHEVIQUES SE RIEN (Iñaki Núñez); LA CAZADORA INCONSCIENTE (R. Ruiz Balerdi); IKURRIÑAZ FILMEA (J. B. Heinink); ESTADO DE EXCEPCION (Iñaki Núñez); EUSKAL SANTUTEGI SAKONA (A. Merikaetxebarria); ERE ERERA BALEIBU ICIC SUBUA ARUAREN (J. A. Sistiaga). Eta lehengo hirurak eta azkena bakarrik ikusi ahal izan genituen. Eta aupa ! antolatzailen ardura! Eta gero kristoren eztabaida, istilu eta erasoaldi berberak. Argi geratu zena zera da: euskal zinemaz proiektu bezala baino ezin daitekeela hitze-gin. Euskal zinemak hiru konponente ditu : 1) euskal zinema euskaldun herritar eta iraultzaile baten beharrian eta urjentzia. 2) Zinegile ugaritasuna, baina Euskaditik at lan egin beharrik edo lan egin gabe. 3) Soluzio posiblea: finantziario-ko kapital akumulutan bat. Bale. Eta gauza konkretuak epe laburrera: a) zinegileak autoeratu eta b) kapitala lortu batez ere abantaila politikoa posibleak (estatutua kasu) aprobetxatzea kontuan izanik. Zeren eta burugabeak ez baitu txapel beharrik. Eta lehendabizi hegala hegatzeko egiteko. Hegalak zine mailan infraegitura industrial bat dira.

Baina Bizanzioko konzilioa euskaldunentzat egin ez zutelarik, aingeruen seksuaz eta taben kolore komenigarrienaz eztabaidatzen darraio, eta badirudi ezer egitea ere boikoteatzen dugula, erre-na ez ibiltzean burugogortzen dena baino gehiago ibiltzen dela konturatu gabe.

Batzar eta manifestaziorik multitudinario eta surrealisten egitearen meritoa ere aitortzen digute europar turistek. Zentroko deputatuek zerritatz hartzen gaituzte: "Una ciudad limpia define a sus ciudadanos". Gure herriko tren honek geldialdiren bat egingo balu, pozik jetsiko nintzateke, martxan ez naiz atrebizten beldurti naizelako. Eta zer zerikusi du euskal zinemak Tarzanekin? Rafael Baledik badaki: "Tarzanen gurasoak euskaldunak ziren, bazenekitela uste nuen".

JOSEBA SARRIAONAINDIA

IRAILA 18-25

LIBURUAK

ETXAHUN-IRURI KHANTAN. Argitaratzaile : JAKES LARRONDO. 276 or., 1.500 pta. Etxauhunen kantak, gehienak euskarazkoak eta batzu frantsesezkoak, bildu dira liburu honetan, musika eta guzti.

VASCONIA Y LA NUEVA EUROPA, Heiko Sagrado de Ihartza. ELKAR. 187 or., 580 pta.

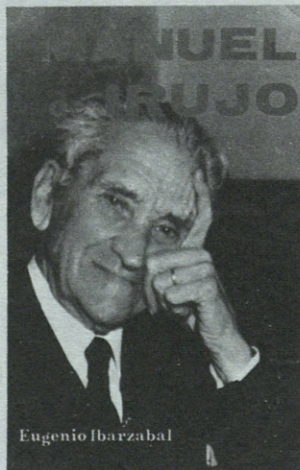
Duela hilabete batzu argitaratu eman zen Krutwig-en liburu hau frantsesez; orain gaztelania-ra itzuli da eta zerhait gehitu ere bai; adibidez azkenean datorren "Postfacio para cascones", euskal problematika egunera jartzen duena. Gainontzean liburuak 1974-1975ean idatzitako hiru informek osatzen dute, euskal kultur eta hizkuntzaren problematika, Mendebaleko Europako migimendu etnikoak eta Europako askatasun nazionalerako borrokan estrategia direlarik gai nagusienak.

EUSKARA MAILAKA, O, Sallako Euskal Idazleen Elkarte. GERO 137 or., 250 pta.

EUSKARA MAILAKA, I, II, III eta IV atera ondoren datorkigu O. Dirudienez, lehenaren kinizandako esperientziaren ondoren beharrezkoa jo da oinarritzkoago hau egitea.

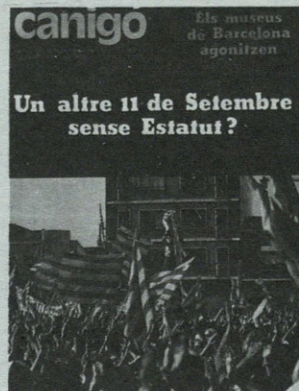
MANUEL DE IRUJOA, Eugenio Ibarzabal. EREIN. 167 or., 325 pta.

Uztailean liburu hau berehala argitatuko zemaen berri eman genuen. Atzeratu egin da, baina atera da azkenean.. Eugenio Ibarzabalek Manuel de Irujo-ri egin dion elkarrizketa luze honen bitartez euskal historiaren zati bat jasotzen da, bereziki PNVi dagokionean. Ibarzabalen bigarren liburuak da hau hila-bete batzutura beste pare bat argitara asmotan da, hoiek ere elkarrizketaz osatuak.

MAOREN MARXISMOA: MAOISMOA, Gotzon Garate. GERO. 313 or., 420 pta.

Txinarekin sartu da oraingoan Gotzon Garate. Alde batetik Txinaren eta URSSen artean izandako eztabaidak aztertzen ditu eta bestetik Txinako minoria nazionalak.

Un altre 11 de Setembre sense Estatut?

EUSKALDUNAK. 40. zenbakia. 1977ko, abuztua.

Iparaldeko EHAsen boletina da hau, eta hango berri jakiteko, batipat politika eta lan mailan, egokia da; Bestalde, hermengo berri ere ematen die iparrerekoiei. Hasparrengo eskola teknikora joaten direnez, inkestak bat, CFDT-ren sendagintzako sindikatoaren agiri bat, ANAI-TASUNATtik hartutako lan bat Gipuzkoan hauteskundeetan izan zen abstentzioaz, e.a. zenbaki honetan. Gehienez frantsesez dago. Harpidetu nahi duenak helbide honetara eska dezake: EUSKALDUNAK, B. P. 55, 64100- Baiona.

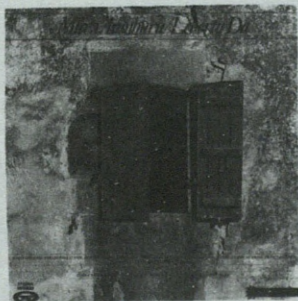
ALDIZKARIAK

CANIGO. Setmanari indipendente dels països catalans. 35 pta.

Dena katalanez, aldizkari txikia baina ondo egin eta interesgarria da CANIGO. Informazio orokorra ematen du, normalez denez gehiebat Catalaunyan zentratutik.

DISKOAK

LEHÉRTU DA, Miren Aramburu, MOVIEPLAY - KARDAN-TXA. LP 450 pta.

Lehen disko honetan - In-txaurragaren letra duen "Zure barnean" ez beste- Diskoari izena ematen dionaz gain, "Karraxi bat dut", "Aurtengo hego haizeari", "Zakurrek dakite" e. a.

BENITO LERTXUNDI. ARTE-SI LP doblea. 800 pta.

Disko bat Xuberoako kantek - edo Xuberoari buruz egindakoek - osatzen dute, nolabait Lertxundiren "Especiali-

dadea" diren hoiek. Bigarren diskoan, "Askatasunaren semei" eskainia, izen bereko kanta, "Orbaizetako arma olaren kantua" eta abar ematen dira. Benitori Jose M. Irastorza, Humberto Astibia, Marian Arregi, Joaquín M. Melara eta Ramon Berazak laguntzen diote, kornamusa, xirula, flauta, akordeoi, arpa organo eta abarrez.

LEHIAKETAK

ANDIMA IBINAGABEITIA SARIARI

CARACAS-ko EMAKUME ABERTZALE BATZAK erasten dion US 500,

Urteoro jarraitu izan diren arauetara loturik, CARACAS-ko EMAKUME ABERTZALE BATZAK 9 C. E. A. B.) 500,00 dolar USA-ko gehigarri bat erantsiko dio aurtengoz, aipamen berezi edo "acesit" bezala Euskaltzaindiko epaimahaikoei hala idurituz gero.

Arauen mamia lehen bezala gelditzen da, beren baldintzak hauk direlarik:

- 1.- Gaia:SAIO edo TESINA lanak.
2. Lanak, Euskaltzaindiak gomendatutako EUSKARA BATUAN idatzaiak izatea da EUSKARA LAGUNEN ALKARTE (E.L.E.) eta CARACAS-eko EMAKUME ABERTZALE BATZAREN (C.E.A.B.) gogoa, baina literatur balioak lehenago kontuan edukirik.
3. Egileak bere kabuz egina izan behar da. Ez da ontzat hartzen ez itzulpenik eta ez besteetarik egindako antolamenik.
4. Lanaren neurria 100 orri gutxienez, alde batetik makina-

idatzia, lerro une bat zuri utzirik, folio edo DIN A-4 paper neurrian.

5. Saria, 1.000,00 dolar USAkoa bakarra eta eman beharrezkoa izango da. Beste 500,00 dolar USAkoa aipamen berezi edo "acesit" gisa epaimahaikoei egoki irutditzzen zaien lanari emanen zaio.

6. Lanak argitara gabeak izan behar dira eta hiru beharrezkoa izango dira Euskaltzaindiaren etxera (Rivera, 6. Bilbo-5), Caracas-era igortzea baino errazagoa baita, irailaren azkena baino lehen. Lema batekin izenpetua eta lemaren giltza estaldua; egilearen izen eta deiturrekin, lanarekin batera bialduaz.

7. Epaimahaia, E.L.E. eta C.E.A.B.-ren izenean Euskaltzaindiak izendatuko du.

8. Saria, azaroaren 1-ean, Durangoko Euskal Liburu eta Diska Azokan emango da.

9. Arau hauk interpretatzean sortzen diren arazo guztiak epaimahiak erabakiko ditu eta erabakiaren kontra inora joaterik ez da egongo.

10. Urte beteko epea ematen zaio egileari lan saritua argitartzeko. Horrela izan ezik, E.L.E. eta C.E.A.B.-ek bereganatuko dituzte lanaren gaineko eskuhilde osoak.

ETA BESTE

E.T.A.
HERRIA ZUEKIN

NAFARROA

1. Betiko isilduz joan berria zen
neguaren oihartzuna,
udaberriko argi izpiek
garaitu zuten iluna.
Zorionekoa Nafarroa herri
jeiki zitzaigun eguna
gu euskaldunoi eguzkia eta
beroa ekarri ziguna!

2. Goizean goiz naiz itzarri,
lur batasuna uztarri,
osotasuna egarri.
Nahiz etsaiek berritan ito
urratu hainbat udaberri,
euskara izanik lokarri,
eskua emanez elkarri,
izango gara Euskal Herri.

3. Egunsentiko amets beroa
eta akatsik gabea,
etorkizuna argitzen duen
hainbat izarren jabea,
lehendabiziko Euskal Herria
arrotu zuen labea,
haren ondoren zetorrenaren
oinarri eta habea.

4. Ardo gozoa ez baita sortzen
usteltzeko upeletan,
eguzkia ere ezkutatzeko
haitzulotako itzaletan,
Nafarroaren besoak ziren
luzatu bere ahaletan,
Euskal Herria besarkatzeko
nahiaren hegaletan.

5. Ametsaren izar zuri,
zu zaitudala gidari,
ene Erregek zaindari,
ekin natzaio ditudan muga
zaharrak zabaltzeari,
naizena sendotzeari,
garena finkatzeari,
geroaren aintzindari.

6. Euskal Herriak zeru gainean
ba du keinuka izarra,
beti aurpegi dirdiratsuz
nahiz eta izan zaharra,
erakutsiaz etenik gabe
batasunaren iparra,
oihukatzen du kateak eta
mugak apurtu beharra.

7. Nafarroaren besoak ziren
urrutiraino iritsi,
gero ordea lege besatiz
beso motza zuten utzi.
Berdin gertatu zaigu gaurdaino,
hala gertatuko etzi?
arrain handiak beti ohi du
lagun tikia irentsi.

8. Hauzokoak dira batu,
kideak dituzte elkartu,
arrotzak berenganatu,
euskal herrioi gu izateko
eskubidea ukatu,
gaituzte mugaz hondatu,
bi aldetara banatu,
ezpataz sakabanatu.

9. Udaberriko goiz eder batez
neskatxa izaten hasia,
bere baitan zeramala gero
ama bihurtzeko hazia.
Hainbat alditan amestutako
etorkizun berezia,
esku gaiztoek beste hainbatetan
zapuztu eta nahasia.

10. Nola neguak udazkenaren
arnas hestu eta larria,
ito beharrez eraso zuten
Nafarroako herria.
Dohakabea sabel heldua
antzutzero etorria,
udaberriko ametsa uxatu
zuen gauaren gorria!

11. Gure izate gaixoa,
hainbat aldiz eraso,
piztia askoren basoa!
Zatoz gugana zorioneko
bake onaren usoa,
urrun gauaren besoak
dasta dezagun gozoa
eta askatasun osoa.

12. Negu luzean egina dugu
mila negar eta otoitz:
zenbat urtetan neke minetan
gure udaberria noiz?
Libre itzarriko gara baturik
egun berriz goizaren goiz,
haize iheskorra inork ez baitu
preso harrapatu inoiz.

ATALLO

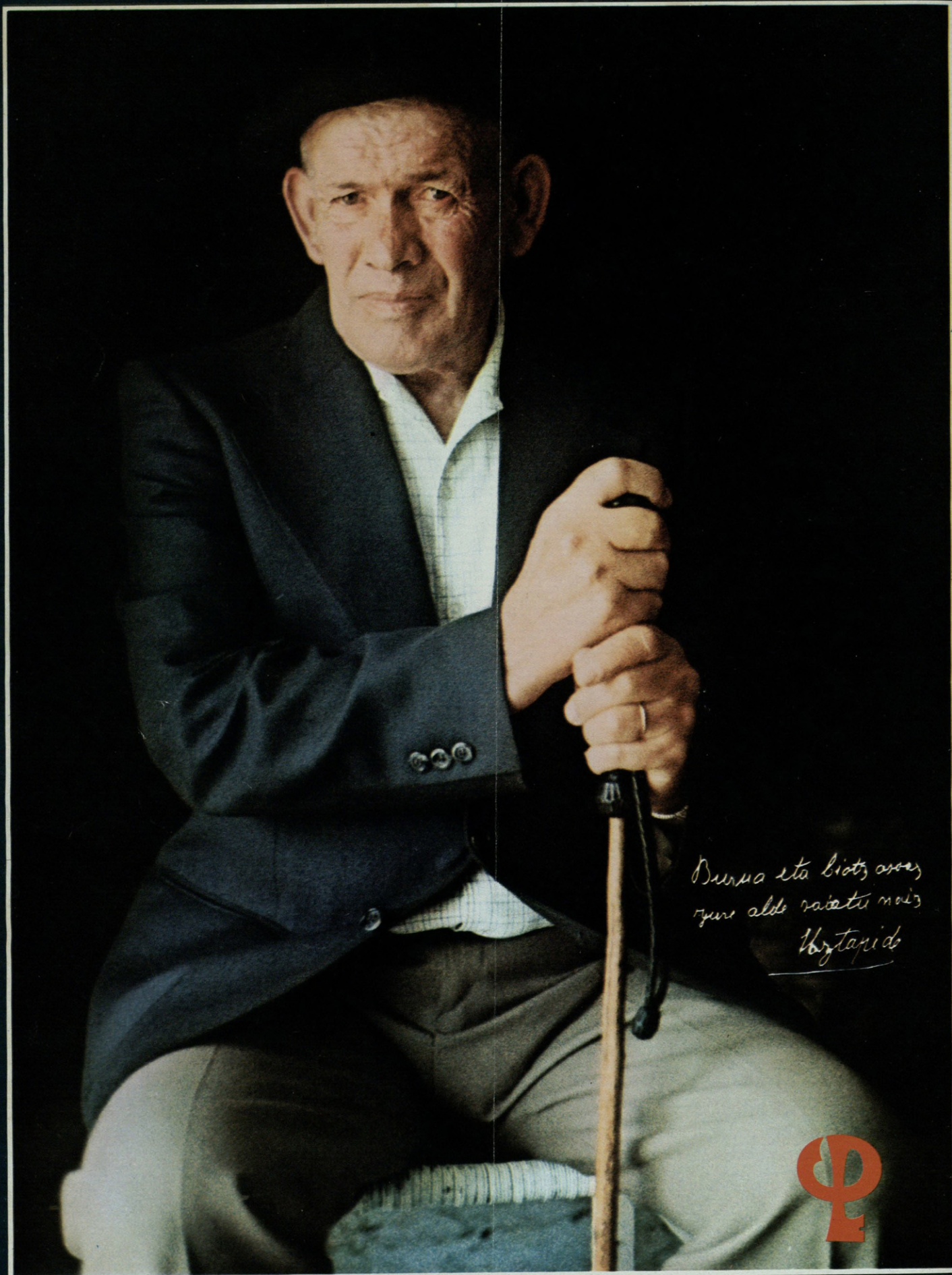

EDERRAK BEZAIN EGOKIAK

Zaldibia - Apartado-23
Telf. 881580-880566

Herriarekin - Herriarentzat. CAJA LABORAL

*Burua eta biotz osoz
gure alde saiatu naiz
Uztapide*

Manuel Olaizola, "Uztapide"

"Con toda mi mente y mi corazón he trabajado para ti"